

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA MITMEKEELSES
ÕPPEKESKKONNAS“

Rozalli Žmud

**EESTI LASTEKIRJANDUSE KASUTAMINE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSES
KOLME TALLINNA VENE ÕPPEKEELEGA LASTEAIAS NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja Maret Annuk

NARVA 2021

Kinnitus

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

/töö autori allkiri/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Rozalli Žmud,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Eesti lastekirjanduse kasutamine õppe- ja kasvatustegevuses kolme tallinna vene õppekeelelaste näitel“, mille juhendaja on Maret Annuk, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Rozalli Žmud

16.05.2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. LASTEKIRJANDUSE MÕISTE, EESTI LASTEKIRJANDUSE KASUTAMINE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTES NING SELLE TÕLKIMINE VENE KEELDE.....	8
1.1. Lastekirjanduse mõiste ja olemus	8
1.2. Lastekirjanduse kasutamine õppe- ja kasvatustegevustes	11
1.3. Varasemad uuringud lastekirjanduse kasutamisest õppe- ja kasvatustegevustes	14
1.4. Eesti lastekirjanduse tõlkimine vene keelde	17
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	19
2.1. Meetodi valik ja kirjeldus	19
2.2. Valimi moodustamine ja kirjeldus.....	20
2.3. Uurimisprotseduur	23
3. UURIMISTULEMUSED JA ANALÜÜS.....	25
3.1. Vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanduse kasutamine õppetegevuses	25
3.2. 5-7 aastaste laste kogemused eesti lastekirjandusega	33
3.3. Arutelu.....	37
4. VÕIMALUSI JA VÕTTEID EESTI LASTEKIRJANDUSE KASUTAMISEKS VENE ÕPPEKEELEGA LASTEAIAS.....	42
KOKKUVÕTE.....	48
SUMMARY	51
KIRJANDUS	53
LISA 1.	59
LISA 2.	65
LISA 3	70

SISSEJUHATUS

Raamatud on läbi aegade olnud tarkuse sümbolid. Iga inimene tutvub raamatuga juba lapsepõlvest. Alguses vaatab laps pilte, siis hakkab juba lugema. Väikesest peale harjub laps täiskasvanu lugemist kuulama, nii tekkib huvi raamatute ja lugemise vastu. Samuti tekitab huvi raamatute vastu kindlasti ettelugemine, mida paljud vanemad ja lasteaia õpetajad praktiseerivad. Meie kiires infoühiskonnas hakkab inimestel raamat jääma tahaplaanile. Täiskasvanu roll on kujundada positiivset suhtumist lugemisse ja luua olukordi, kus lapsel oleks võimalik lugema õppida. (Padrik, Hallap 2008a: 276-299)

2018. aastal osalesid Eesti viieaastased lapsed OECD korraldatud rahvusvahelise alushariduse ja laste heaolu uuringu (International Early Learning and Child Well-being Study - IELS) pilootuuringus, mille fookuses olid laste arvutamise, lugemise, kirjutamise, aga ka sotsiaal-emotsionaalsed ja eneseregulatsioonioskused. Uuringust selgus, et laste arengu kõige olulisemad mõjurid on lasteraamatute olemasolu, lastele raamatute ettelugemise sagedus ja vanemate kaasatus lasteaiategevustesse. Seega laste kognitiivse arengu toetamisel on oluline lastele raamatuid ette lugeda ja vestelda loetu põhjal ning tunda huvi laste mõtete ja tunnete vastu. Samuti võiks pöörata tähelepanu lastekirjanduse valikule lasteaias, et õpetaja saaks kasutada lastele ettelugemiseks erinevates žanrites kirjandust ning lapsed saaksid tutvuda erinevate raamatutega. (Tammemäe jt 2020)

Kirjandus on kultuuri kõige olulisem osa. Eestis elavad lapsed, kelle jaoks eesti keel pole nende emakeel, peaksid tutvuma eesti lastekirjanike loominguga. Oma kodumaise lastekirjanduse tundmine aitab vene kodukeelega lastel eesti kultuuri ja traditsioone tundma õppida, tutvuda raamatukangelastega ning aitab integreeruda Eesti ühiskonda.

Meie mitmekultuurilises keskkonnas tuleb vene õppekeelega koolieelsetel lasteasutustel rohkem kasutada õppetegevuses, ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks eesti lastekirjandust. Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava 2. peatüki § 4 lõige 10 järgi on üheks õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtteks eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine. (Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava 2008)

Kultuuriministeeriumi lõimumisvaldkonna rahvusvaheliste suhete juht Anne-Ly Reimaa arvab, et kirjandusteos on suurepärane võimalus kultuuri ja ühiskonna väärtushoiakute mõistmiseks. Hea lasteraamat aitab lapsel orienteeruda täiskasvanute maailmas, arendada sotsiaalset toimetulekut ja armastada oma kodu. Lapsepõlves kogetu jääb meid saatma terve elu. (Kultuuriministeerium 2011)

Tuntud eesti lastekirjanik Andrus Kivirähk usub, et kui meie lapsed, sõltumata rahvusest, loeksid samu raamatuid, siis oleks elu lõbusam ja ühiskond ühtsem. Tema arvates on eriti oluline, et kõik Eestis elavad lapsed - olgu nad siis eestlased või venelased - saavad lugeda samu raamatuid. (Korsten 2014)

Teadlased väidavad, et kahekeelsed raamatud aitavad lastel tunda end kogukonna osana ja arendada oma isiklikku ja kultuurilist identiteeti (Naqvi, Thorne *et al* 2012: 3-15).

Kui lugeda kahekeelset raamatut, võib osalejaid vaadelda kui juurdepääsu kahele prinditud keeleversioonile, ning kodukeele kasutamine „kultuurilise vahendina“ algatab ja hõlbustab tähenduste tegemise protsessi. Selline kultuuriteadmiste jagatud baas toetab õppekeskkonda ning viib uute tähenduste ja arusaamise loomiseni. (Ma 2007: 237-251)

Eesti erinevate maakondade lasteaiaõpetajate lastekirjanduse kasutamist lasteaedades on varasemalt uurinud Kaljo (2017) ja Sillat (2019). Ots (2017) uuris olukorda, mis on tekkinud Ida-Virumaa (Narva) vene õppekeelelasteaedades seoses vanematele koolieelikutele eesti lastekirjanduse tutvustamisega ja selle vastu huvi äratamisega, ja töötas välja metoodilised soovitused lastevanemate ja õpetajate abiks. Kuriku (2012) uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate arvamusi lasteraamatute kasutamisest laste kooliks ettevalmistamisel Põlva ning Võru linna ja maakonna näitel. Ušakova (2018) oma magistritöös annab ülevaade lastekirjanduse tõlkimise eripärast.

Bakalaureusetöö teema on aktuaalne, kuna Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) 5. peatükis § 18 lõikes 1 on sätestatud valdkonna *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks, et laps tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu. Valdkonna

Keel ja kõne sisuks on ka lastekirjandus. Samuti on oluline, et laps tunneks huvi eesti keele ja kultuuri vastu, tutvuks eesti kultuuriga.

Käesoleva töö eesmärk on selgitada välja, kas ja mil määral kasutavad Tallinna vene õppekeelega lasteaiaõpetajad eesti lastekirjandust. Kõrval eesmärgina tahab autor teada saada, millised eesti lasteraamatute tegelased on tuttavad lastele; pakkuda võimalusi ja võtteid eesti lastekirjanduse kasutamiseks vene õppekeelega lasteaias.

Eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Milliste eesti lastekirjanike teoseid kasutatakse vene õppekeelega lasteaias?
2. Millistes tegevustes kasutatakse eesti lastekirjandust?
3. Milliseid eesti lasteraamatute tegelasi tunnevad lapsed?
4. Kas õpetajate hinnangul suurendab eesti lastekirjanduse kasutamine laste lugemishuvi?

1. LASTEKIRJANDUSE MÕISTE, EESTI LASTEKIRJANDUSE KASUTAMINE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTES NING SELLE TÕLKIMINE VENE KEELDE

Selles peatükis antakse ülevaade lastekirjanduse liikidest ja lastekirjanduse rakendamisest õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel koolieelses lasteasutuses.

1.1. Lastekirjanduse mõiste ja olemus

Lastekirjanduse sõnastik (2006: 101) kirjeldab lastekirjanduse mõistet järgmiselt „...laiemas tähenduses spetsiaalselt lastele suunatud kirjandus, kitsamas tähenduses täiskasvanute poolt lastele loodud ilukirjandus. Laiem määratlus võimaldab lastekirjanduse alla liigitada ka lastekirjanduse eelvormid ehk tekstid, mis kuulusid esialgu täiskasvanute lektööri hulka, kuid millest pärast töötlemist sai laste lugemisvara, samuti rahva suulise pärimusloomingu, mis oli/on mõeldud laste tarbeks. Lisaks sellele kuuluvad laiema lastekirjanduse mõiste alla mitte-ilukirjanduslikud tekstid, mida lastel tuleb oma igapäevases elus kasutada (aimekirjandus, aabitsad, kooliõpikud).“

Reet Krusten (1995: 14–16) kirjutab, et lastekirjandus on täiskasvanute poolt lastele kirjutatud ilukirjandus. Lastekirjandus on kirjanduse iseseisev haru, millel on kõik belletristkale omased tunnused. Lastekirjanduses on olemas kõik ilukirjanduses esinevad põhiliigid (proosa, luule, draama) ja žanrid (romaan, jutustus, muinasjutt, poeem, komöödia, draama jne). Lastekirjanduse poeetika on identne täiskasvanute kirjanduses kasutatavate struktuuri- ja kujundusvõtetega. Põhiliseks erinevuseks lastekirjanduse puhul on lugeja ealise eripära arvestamine ehk adreassaaditunnetus, mis sõltub kirjaniku andest ja oskustest lastele kirjutada. Nii lastekirjandust kui ka selle lugejaskonda on püütud ealiste huvide ja retseptsiooni seisukohalt klassifitseerida. Esitatud on väikelapse, koolieeliku, noorema ja keskmise ning vanema kooliea kirjandust. Lastekirjandust on iseloomustatud ka ealise huvidominendi kaudu- muinasjutu-, seiklus- ja realismiiga.

Tuntud eesti lastekirjanduse uurija, kasvatusteadlane ja metoodik Mare Mürsepp avab oma teoreetilises õpikus “Lastekirjandus - müüt, pilt, lugu, laps” (2003: 10) lastekirjanduse mõiste ja jagab selle tüüpideks: rahva- ja autoriseeritud muinasjutud, fantaasiakirjandus, realistlik

kirjandus, teaduskirjandus”. Raamatus kirjeldab ta üksikasjalikult lapse arengut lugejana vanuse järgi, juhib tähelepanu laste taju psühholoogilistele omadustele.

Mare Mürsepp (2003: 11) pakub lastekirjandusena käsitlemiseks mitmesuguseid tekste, mis on eritletud nii:

- a) lastele mõeldud teosed - otseselt lastele kirjutatud raamatud, ajalehed ja ajakirjad, täiskasvanute ajakirjades lastenurga lood;
- a) laste poolt tegelikult loetavad trükised;
- b) laste endi loodud tekstid;
- c) kooliõpikuis kasutatavad teosed;
- d) täiskasvanute kirjandusest valitud ja kohandatud tekstid.

Ettekujutusi lastekirjanduse mõiste kohta on erinevaid. Kõige tavalisem on järgmine: lastekirjandus on spetsiaalselt lastele loodud teoste kompleks, mis võtab arvesse laste arengu psühhofüsioloogilisi omadusi. Lastekirjandus - on need teosed, mida inimene loeb oma elus kolm korda: lapsena, lapsevanemaks saades ja seejärel vanavanemate staatust omandades. (Gritsenko 2007: 7)

Lastekirjanduse uurijate Arzamastseva ja Nikolaeva (2000: 7-34) sõnul lastekirjandus on osa ilukirjandusest, millel on kõik oma olemuslikud omadused, keskendudes samal ajal laste huvidele ja eristudes seetõttu kunstilise eripära järgi, mis on adekvaatne lapsepsühholoogiale. Lastekirjanduses võetakse arvesse lapse intellektuaalse ja emotsionaalse arengu iseärasusi, tema teadmiste mahtu ja elukogemust. Lastele mõeldud kirjandus on kõrge ja keeruline kunst.

Andrus Kivirähk arvab, et lastele mõeldud kirjandus peaks olema kerge - igal juhul alati huvitav ja lõbus - positiivse laengu ning positiivse lõpuga (Korsten 2014).

Üheks levinud võtteks lastekirjanduse mõiste määratlemisel on lähtumine tekstides sisalduvatest maailmavaatelistest hoiakutest, teemadest ja nende kunstilise vormimise põhimõtetest. Nii Eesti kui ka teiste Euroopa maade lastekirjanduste tekkimise algperioodil ilmus rohkelt

sentimentaalse ja moraliseeriv-õpetliku lastekirjanduse näiteid. Õpetliku sisuga tekstid (ajakirjad juturaamatud) hakkasid levima Euroopas 18. sajandil ning jõudsid tõlkelisena Eestisse juba samal sajandil. Tõlketeostele lisandusid peagi kohalike aktiivsete rahvavalgustajate F.G. Arveliuse ja O. W. Masingu moraliseerivad tekstid, mis olid muuhulgas suunatud lastele. Neis jagati vajalikke teadmisi praktiliseks elukorralduseks näiteks: tervishoid, loodus, ning käsitleti moraali, seisuseõpetuse jt teemasid. Sentimentaalne lasteraamat rõhub tunnetele, üritab hahemeelsete lugudega äratada lugejas osavõtlikkust ja kasvatada temas moraalset puhust. (Krusten jt 2006: 101-104)

Lisaks eelpoolnimetatud lastekirjanduse tüüpidele on uurijad ja kriitikud teema, ainese, kujutamisladi või intentsiooni järgi eristanud veel teisigi lastekirjanduse vorme: koolilood, seikluskirjandus, tüdrukute raamat jne. Elu võimalikult täpselt ja tõepäraselt kujutavad tekstid liigitakse realistliku ehk tõsielulise lastekirjanduse alla. Realistlikus tekstis puuduvad paisutused ja erakordsed kujundid, sündmusi esitatakse tavaliselt nende toimumise järjekorras, tegelasi näidatakse nende loomulikus elukeskkonnas. Eesti lastekirjanduses on silmapaistvaid realistlikke tekste loonud J. Parijõgi, S. Rannamaa, J. Rannap, E. Niit jt. (Krusten jt 2006: 101-104)

Lastekirjanduse iseseisva alaliigi moodustab populaarteaduslik ehk aimekirjandus, mis laste jaoks mõistetaval kujul tutvustab teaduse saavutusi ja ühiskonnaelu sotsiaalseid, kultuurilisi, ajaloolisi jm arenguid. Ühelt poolt õpetlik-moraliseeriva kirjandustraditsiooni jätkajaks, teiselt poolt aimekirjandusele lähedaseks võib pidada didaktilist-pedagoogilist lastekirjandust, mis vahendab lastele mitmesuguseid ühiskonnaeluks vajalikke teadmisi, alates moraali- ja eetikaküsimustest kuni praktiliste oskuste ja näpunäideten. Paljud lastekirjanduse uurijad esindavad seisukohta, et lastekirjanduse peamine ülesanne ongi lapsest täisväärtusliku ühiskonnaliikme kasvatamine, tema harimine ja õpetamine, mistõttu võib kogu lastekirjandust pidada didaktiliseks. Sealjuures võib õpetus esineda tekstis selgelt sõnastatud moraali kujul või olla osavalt peidetud. Teised lastekirjanduse definitsioonid seevastu tõstavad esile lasteraamatu meelelahutuslikku ja kunstilist külge. Eriti selgelt ilmnevad need tunnused fantaasiakirjanduses, mille poolest eesti lastekirjanduse traditsioon on rikas. Siia kuulub E. Raua, A. Perviku ja V. Beekmani, H. Männi, H. Käo jt autorite looming. (Krusten jt 2006: 101-104)

Mõiste „fantaasiakirjandus“ on lastekirjanduse uurimises käibel koondmõistena kõikide ilukirjanduslike tekstide kohta, mis ületavad teadaoleva reaalsuse piire, näiteks loomtegelasega lood, ulmekirjandus jne. Inimeksistenti kõige üldisemaid küsimusi ja elu põhiväärtusi mõtestab filosoofiline lastekirjandus. Eesti lastekirjanduses võib filosoofilisi sugemeid leida A. Perviku, A.Vallikivi, E. Kuusi, Runneli jt loomingus. Maailma ja rahvusliku lastekirjanduse üldtunnustatud teosed, mida kunstilise ja sisulise väärtuse poolest peetakse universaalseteks ja eeskujuliseks, kuuluvad kanoonilise või klassikalise lastekirjanduse hulka. (Krusten jt 2006: 101-104)

Pärast Eesti taasiseseisvumist jätkasid tööd varem tegutsenud autorid A. Pervik, H. Mänd, H. Käo, L. Tungal jt. Lastekirjandusse tuli jõuliselt E. Valter, debüteerisid A. Kivirähk, A. Jurin jt noored autorid. Nii luules kui proosas ilmnis postmodernistlikku mitmetähenduslikkust, fantaasia, ulme, müstika, kriminaal- ja seiklusliku laadi ühendamist. Sellele on kaasa aidanud kirjastuse Tänapäev ja Eesti lastekirjanduse teabekeskuse korraldatud võistlused, mis on toonud esile mitmeid uusi autoreid. (Krusten jt 2006: 101-104)

1.2. Lastekirjanduse kasutamine õppe- ja kasvatustegevustes

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on sätestatud valdkonna *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks, et laps tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu. Valdkonna *Keel ja kõne* sisuks on ka lastekirjandus. Samuti on oluline, et laps tunneks huvi eesti keele ja kultuuri vastu, tutvuks eesti kultuuriga.

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) peatükis 5 § 18 lõikes 3(3) on sätestatud, et õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist. (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 2008)

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) ei ole juhiseid ega lastekirjanduse nimekirja, millele peaks toetuma õpetaja õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel. Seega

õpetaja peab olema mitmekülgne, ta peab olema kursis, mis toimub eesti lastekirjanduses, olema teadlik nii klassikalisest kui ka uuest eesti lastekirjandusest, et pakkuda lastele häid valikuid ja võimalusi igakülgseks arenguks.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Õppekavas rõhutatakse, et pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad. Õpetaja eesmärk on lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 2008)

Tähtis osa lasteaiaõpetaja tööst on õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine. Lasteaiaõpetaja õpetab lastele tähti ja lugemist, kirjutamist, arvutamist. Lasteaiaõpetaja kohandab ja koostab ise õppevara. Ta korraldab tegevust laste võimeid ja oskusi arvestades. (Haridusportaal 2021)

Nugin (2013: 84) väidab, et hästi planeeritud, avatud ja valikuid võimaldav füüsiline keskkond toetab uute oskuste õppimist, suhete kujunemist ja arenemist, võimete tugevnemist. Lugemise toetamine õpetaja poolt on oluline, seega õppimist toetavad raamatud peavad olema nähtavad ja lastele kättesaadavad. Lugemisoskuse kujunemist saab toetada nii suures grupis kui ka väikestes keskustes. Väikelastega saab lugemiskeskuses vaadata pildiraamatuid, suuremad aga saavad ise juba raamatuid lugeda.

Marya-Kristiina Lerkkanen raamatus "Lugema õppimine ja õpetamine" (2007: 59) käsitleb üksikasjalikult lugemis- ja kirjutamisoskuse õpetamist. Selles protsessis leiab ta täiskasvanu suure rolli: „Täiskasvanu roll on kujundada positiivne suhtumine lugemisse, juhtida lapse tähelepanu olemasolevatele raamatutele ja luua olukordi, kus lapsel oleks võimalus õppida lugema”.

Peamine roll lugeja kasvatamisel on määratud perekonnale ja koolieelsele lasteasutusele. Sellest lähtuvalt peaks lugemisasjades kõige osavam inimene olema koolieelse lasteasutuse õpetaja, kes kehastab ülesannet lastele raamatut tutvustada, tekitada neis huvi lugemisprotsessi

vastu ja mõista töö sisu. Laste lugemise korraldajana mõjutab õpetaja aktiivselt tulevaste kodanike kultuurilist ja intellektuaalset arengut. (Gritsenko 2007 : 3-5)

Raamat on olnud laste kasvatamisel abiliseks juba aastasadu. On mitu võimalust, kuidas lasteaiapäeva jooksul raamatutega tegeleda. Hommikuringis loetakse ette, meenutatakse loetud raamatuid või osutakse tähelepanu mõnele uuele väljaandele. Raamatute abil saab lahendada mitmesuguseid õpiülesandeid. Head õpetajad on oma rühmas sisse seadnud lugemispesa ja vahetavad seal raamatute väljapanekut vastavalt laste huvide ja õppetegevuse sisu vaheldumisele. Tublid lasteaiaõpetajad teevad koostööd kohaliku raamatukoguga, et muretseda rühmatuppa huvitavat, asjakohast ja laste arengutasemele sobivat kirjandust. (Müürsepp 2009: 97)

Huvi tekitamiseks raamatute vastu loetakse neid koos, vajaduse korral kohandab täiskasvanu teksti või jutustab raamatu alusel oma sõnadega. Tänuväärne materjal lugemishuvi kujundamisel on muinasjutud korduvate tegevuste ja dialoogide tõttu, mida lapsel võib jõudumööda imiteerida lasta. Laps kuulab meelsasti ettelugemist ja esitab kuuldu kohta küsimusi. Teda võib innustada kasutama raamatusüžeesid ja tegelaskujusid oma mängudes. Ta uurib ise raamatuid. (Hallap, Padrik 2009: 26-43)

Beaty ja Pratt (2003: 4-23) arvavad, et eelkooliealiste laste lugemishuvi äratamine saavutatakse kõige paremini, lugedes ette mitmesuguste kultuuride tegelaskujusid tutvustavaid pildiraamatuid, mis võivad seejärel suunata rühma lapsi raamatu juurde. Kui lapsed kuulevad neid lugusid ettelõetuna, hakkavad nad loo tegelastega samastuma. Nad tahavad suhelda nende tegelastega, joonistada neist pilte ja koostada nendest õpetaja julgustusel oma lugusid. Mis kõige tähtsam, nad hakkavad armastama antud raamatuid ja tahavad, et neid ikka ja jälle loetaks.

Samuti Sigrid Mallene ja Imbi Väikmäe (2010: 4-5) tõdevad, et hea raamatu lugemise vajadus peaks alguse saama juba lapsepõlvest, sest laste väärtushinnangute kujundamisel omab lastekirjandus vanemate ja õpetajate kõrval olulist rolli. Lapse lugemisarmastuse äratamine on üks olulisemaid meetodeid kindlustamiseks tema eluaegne eneseharimine. Lugema ei saa

lapsi panna keelamiste ja käskimistega, selleks saab ahvatleda, meelitada ja julgustada. Nooremast koolieas on õpetaja lastele vaieldamatult üks autoriteete, ta peaks seda lugemishuvi äratamisel ja kirjanduse propageerimisel ära kasutama.

Lastel tekib huvi raamatute vastu tavaliselt varases eas. Huvi raamatu vastu tekib seetõttu, et see võimaldab sõrmedel, kõrvadel, silmadel ja keelel tegutseda, see pakub naudingut nii vaatamisel, ümber pööramisel kui ka kuulamisel. Raamat on võimalus suhelda täiskasvanutega. Nende kõne kaudu tajutakse intonatsiooni, süžeed, tegelasi, meeleolusid. Võib koos muretseda, lõbutseda ja olla usaldusväärselt kaitstud kurjuse ja kohutava eest. Lapse arenemisel muutuvad raamatuga töötamise viisid, omandatakse teatud oskused: vaatamine, kuulamine, ümberjutustamine, joonistustest fantaseerimine, lugemine. Kuid lugeja kujunemiseks vajab laps tundliku täiskasvanu taktilist abi. (Kuzmenkova 2005: 3-30)

1.3. Varasemad uuringud lastekirjanduse kasutamisest õppe- ja kasvatustegevustes

Lastekirjanduse kasutamist õppe- ja kasvatustegevustes eesti õppekeelega lasteaedades on varasemalt uurinud Sillat (2019) , Kaljo (2017), Ots (2017), (Kurik 2012), Ušakova (2018).

Sillati (2019) uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada Tallinna lasteaedade õpetajate erinevat liiki lastekirjanduse kasutamine õppe- ja kasvatustegevustes. Küsitlusest osa võtnud Tallinna lasteaiaõpetajate hinnangul sobib lastekirjandus hästi õppekava erinevate valdkondade lõimimiseks. Õppe- ja kasvatustegevustes kõige sagedamini kasutatavate kirjanike ja teoste kohta märkisid küsitluses osalenud lasteaiaõpetajad väga erinevaid autoreid ja teoseid, kuid märgiti rohkem vanema põlvkonna lastekirjanikke ja kirjanduspalu kui nüüdisaegseid.

Kaljo (2017) bakalaureusetöö eesmärgiks oli selgitada kahe Kohtla-Järve lasteaia näitel, millisel määral ja millistel viisidel kasutatakse õppe- ja kasvatustegevustes eesti lastekirjandust. Uuringust selgus, et enam kasutatakse õppe- ja kasvatustöös eesti lastekirjandust „Keel ja kõne” valdkonnas. Tulemustest ilmnes, et õpetajad hoiduvad kasutamast uuemat eesti lastekirjandust ning eelistavad vanu ja tuntumaid teoseid. Selgus, et

kõige sagedamini lähtutakse kirjanduse valikul laste vanusest ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest. Eesti lastekirjanduse kasutamise üldiseks eesmärgiks on kuulamise ja kõnelemise arendamine, mille kaudu püütakse äratada ka huvi kirjanduse vastu. Samuti selgus, et lastekirjanduse valiku tingib lasteaia rühma nädalateema.

Ots (2017) uuris olukorda, mis on tekkinud Ida-Virumaa vene õppekeelelaste lasteaedades seoses vanematele koolieelikutele eesti lastekirjanduse tutvustamisega ja selle vastu huvi äratamisega. Uuringute käigus selgus, et õpetajatel on arusaam, kuidas töötada raamatuga. Õpetajate vastuste tulemustest selgus, et nad teavad vähe tänapäeva eesti lastekirjandusest ja kasutavad õppetegevustes peamiselt aastakümneid tagasi kirjutatud klassikalisi teoseid. Lastevanemate vastuste analüüsimisel selgus, et väga väike osa vanemaid loevad oma lastele ette iga päev.

Kuriku (2012) uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate arvamusi lasteraamatute kasutamisest laste kooliks ettevalmistamisel Põlva ning Võru linna ja maakonna näitel. Uuringust selgus, et õpetajad eelistavad kasutada muinasjutte, aimekirjandust kui ka tegelusraamatuid, ning raamatu valikul peeti tähtsaimaks selle eakohasust ja õpetlikku sisu. Lisaks soovis autor oma töös välja selgitada õpetajate arvamusi eestikeelse lastekirjanduse kasutamisest, sealhulgas ka eesti keelde tõlgitud raamatute kasutamisest. Suur osa õpetajatest arvas, et eestikeelset kirjandust on piisavalt, osa õpetajatest arvas, et eestikeelset kirjandust on vähe ning põhjendasid, et raamatute sisu on raske.

E.-R. Rückenbergi (2015) uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada 5-6aastaste laste kogemused lastekirjandusega. Tulemusest selgus, et 5-6aastaste laste hulgas on lugemishuvi kõrge, kuid mõnel lapsel see puudus või oli vähene. Lapsed hindavad lasteraamatute tegelastes peamiselt inimesele omaseid igapäevaseid väärtusi: humoorikust, sõbralikkust ja toeks olemist. Veel ilmnis uuringust, et laste eelistused kirjandusalaste žanrite hulgas on väga mitmekesised. Populaarseimad on juturaamatud ja muinasjutud, kuid samuti on palju populaarsust kogunud animafilmi põhjal kirjutatud raamatud. Enamjaolt loeb lastele ema ning loetakse tavaliselt enne magamaminekut unejuttu. Uurimusest selgus, et lastel on lastekirjandusega olnud valdavalt positiivsed kogemused ning nende jaoks tähendab

raamatute lugemine ja vaatamine igapäevaseid väärtuseid kandvatele tegelastele kaasaelamist, iseseisvate või üksteisega arvestavate valikute tegemist ning kvaliteetset koosveedetud aega ema ja isaga.

Lähtudes varasematest uuringutest ja andmetest, soovib käesoleva bakalaureusetöö autor teada saada, millisel määral ja mil viisil kasutatakse eesti lastekirjandust kolmes Tallinna linna lasteaias ning seda, millised eesti lasteraamatute tegelased on tuttavad lastele. Samuti soovitakse pakkuda võimalusi ja võtteid eesti lastekirjanduse kasutamiseks vene õppekeelega lasteaias.

1.4. Eesti lastekirjanduse tõlkimine vene keelde

Andres Jaaksoo oma teatmikus „Võti Eesti laste ja noorte kirjandusele XIX-XXI“ (2014: 29-32) annab ülevaate eesti laste- ja noortekirjandusest ja toob välja lastekirjanduse tõlkimise statistika. Andres Jaaksoo sõnul hakati eesti laste- ja noortekirjandust vene keelde pidevalt tõlkima 1940. aastatel. Esimesel aastakümnel tõlgiti 9 raamatut. Järgmistel kümnenditel tõlgiti küllaltki palju, aastatel 1951–1960 tõlgiti juba 37 lasteraamatut, 1961–1970 tõlgiti 29 raamatut, järgmisel kümnendil oli tõlgitud juba 112 raamatut ning 1981–1990 aastatel 81 raamatut. Eesti Vabariigi taastamise järgne esimene kümnend polnud nii tõlkeviljakas, taasiseseisvumisest kuni 2000. aastani tõlgiti vaid 9 lasteraamatut, kuid see periood polnudki eesti lastekirjanduse ajaloos kerge. Aastatel 2001–2010 ilmus vene keelde tõlgitud raamatuid juba 26.

Esseekogumik „Eesti lastekirjanduse kuldvara“ (2018) tõstab lastekirjanduse rikkalikust varamust esile sada raamatut, milleta enamik eestlasi oma lapsepõlve ette ei kujutaks. Kogumik annab ülevaate lastekirjandusest ja pakub väärtuslikku teavet infolõigis, milles loetletakse tõlkeid ja ekraniseeringuid. Igale raamatule on pühendatud essee, mis mõtestab teose kohta kultuuriloos ja analüüsib populaarsuse tagamaid. (Aas, Belkov jt 2018: 5)

Kultuuriministeerium on aastatel 2008–2013 lõimumiskava abil ning pika nimega programmi – „Ühise teabevälja edendamine läbi kultuuritegevuse, kirjanduse vahendamine võõrkeeltesse” – kaudu rahastanud mitmekümne eesti lastekirjandusteose avaldamist vene keeles. Kaasaegse eesti lastekirjanduse tõlkimine vene keelde on hea võimalus luua ühist kultuuri-ruumi kõigi siin elavate inimeste jaoks. Kui programm läbi sai, kirjastamine ei katkenud, mis ei tähenda siiski, et kirjastajad raamatuid oma kulu ja kirjade ning südameheadusega üllitaks. Tõlkimist toetab nüüd MISA, aga ka Kultuurkapital ning mitu fondi. (Klein 2015)

Tähekeste peatoimetaja Ilona Martsoni sõnul on Eesti ühiskonda lõimumisel väga oluline arusaamine kultuurikontekstist. Kultuuriministeeriumi toel on juba viiel aastal ilmunud lasteajakirja Täheke venekeelne erinumber. Erinumbrite eesmärk on tutvustada kõige uuemat eesti lastekirjandust, sh ilmuvaid tõlkeraamatuid, Eestimaal elavale venekeelsele elanikkonnale. See tähendab, et laste kaudu jõuab teave ka nende vanemateni. (Klein 2015)

Ainuke kirjastus, mis tegeleb eesti kirjanduse vene keelde tõlkimisega Eestis, on KPD Kirjastus. KPD Kirjastuse tegevus on teada ja tuntud ühiskondlikele organisatsioonidele, kes viivad ellu integratsiooniprogrammi. KPD kirjastus annab välja ilu- ja populaarteaduslikku kirjandust paralleelselt eesti ja vene keeles. See puudutab raamatute sarja “Kodumaa – Rodnoi Dom”, kus alates 1998 on näiteks ilmunud Fr. R. Kreuzwaldi ja A.H.Tammsaare teosed (4 köidet), Eesti luule antoloogia ja muud. Kirjastus annab välja eesti klassikute teoseid vene keeles, kaasaegsete eesti kirjanike tõlkeid, samuti lastekirjandust vene keeles, nagu raamatusari “Eesti kirjanikud lastele“, sõnastikke ning populaarteaduslikku kirjandust: sarjad “Õppetund” ja “Eesti romantiline kultuurilugu” jt. (KPD Kirjastus 2021)

Suure huvi lugejate hulgas on pälvinud raamatute sari, mis käsitleb eesti tähtpäevi – lihavõtteid, jaanipäeva ja jõule. Lugejad hindavad kõrgelt esinduslikku väljaannet „Eesti rahvarõivad“ (kahes keeles). KPD kirjastuse poolt 2002 välja antav raamatusari „Eesti kirjanikud lastele“ paistab silma autorite valiku poolest, kellest mõnede teoseid tõlgitakse vene keelde esmakordselt, samuti tekstide valiku ning raamatute kujunduse poolest: E. Raud, Fr. R. Kreutzwald, A. Jakobson, L. Hainsalu, E. Vilde, L. Tungal, K. Kass jt. Samuti pakub huvi sari „Minu Eesti raamat“. (KPD Kirjastus 2021)

Ušakova (2018) oma magistritöös „Lastekirjanduse tõlkimine eesti keelest vene keelde: kultuurispetsiifilised aspektid lastekirjanduses“ annab ülevaate lastekirjanduse tõlkimise eripärast ja analüüsib, missuguseid kultuurispetsiifilisi aspekte kohtab lastekirjanduses ning milliseid tõlkevõtteid kasutatakse nende tõlkimisel eesti keelest vene keelde. Samuti toob ta välja statistika ja kirjutab, et 2012–2017 aasta jooksul on eesti keelest vene keelde tõlgitud (kakskeelsed ja varem tõlgitud raamatud kaasa arvatud) 66 lasteraamatut, esmalt tõlgitud ja Eestis väljaantud (ehk ka Eestis elavale lapsele suunatud) ilukirjandusraamatuid oli nendest 43. Arvestades aga sellega, et kuue aasta jooksul ilmus Eestis lasteraamatuid peaaegu 760, see arv ei ole suur. (Ušakova 2018)

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Käesoleva töö eesmärgiks on välja selgitada, kas ja mil määral kasutavad vene õppekeelega lasteaiaõpetajad eesti lastekirjandust, teada saada, missugused eesti lastekirjanduse tegelased on tuttavad lastele ning leida vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

1. Milliste eesti kirjanike teoseid kasutatakse vene õppekeelega lasteaias? 2. Millistes tegevustes kasutatakse eesti lastekirjandust? 3. Milliseid eesti lastekirjanduse tegelasi tunnevad lapsed? 4. Kas õpetajate hinnangul suurendab eesti lastekirjanduse kasutamine laste lugemishuvi?

Antud peatükis selgitatakse tehtud valikuid ning kirjeldatakse uuringu läbiviimise meetodit, valimit, uurimisprotseduuri ja andmeanalüüsi.

2.1. Meetodi valik ja kirjeldus

Meetodi mõiste on mitmetähenduslik. Üldiselt on meetod teatud reegleid järgiv teguviis, mille abil teaduses otsitakse teavet. Meetodi valikut suunab enamasti otsitava teabe iseloom ja otsimise koht. (Hirsijärvi jt 2005: 170-171)

Bakalaureusetöös kasutati kvantitatiivset uurimisviisi, et arvuliste andmetega analüüsida küsitluse vastuseid ja kirjeldada uuritavat nähtust objektiivselt (Õunapuu, 2014: 55).

Andmete kogumiseks kasutati anonüümset Google Form abil koostatud küsimustikku (vt Lisa 1). Küsitlusmeetod tähendab sotsiaalteadustes teabe kogumist vastajate käest. Abivahendina kasutatakse ankeeti, mille täidab iga vastaja. Ankeetküsitlus tähendab, et vastajad ise täidavad endale sobival ajal küsimustiku. Küsimused võivad olla avatud, kus vastaja kirjutab vastuse, mis kirjeldab teda ennast, tema olukorda, arvamusi. (Lagerspetz 2017: 156-167)

Ankeet sisaldas 17 küsimust, neist 13 poolavatud küsimust, 3 avatud küsimust ning 1 skaala küsimus. Poolavatud küsimuste juurde oli lisatud rida märkusega "muu". Selliste küsimuste puhul oli vastajal võimalus kommentaariks või oma arvamuse väljendamiseks. Ülesehituselt algas ankeet uurimuse eesmärgi tutvustamisega ning juhendiga küsimustiku täitmiseks. Siis

järgnes osa küsimustega isikuandmete kohta: vanus, rahvus, staaž pedagoogina, haridus, kellena töötab lasteaias, mis vanuses lastega töötab. Sellele järgnes osa küsimustega lastekirjanduse kasutamise kohta õppe- ja kasvatustegevustes.

Et vastata küsimustele, milliseid eesti lastekirjanduse tegelasi tunnevad lapsed, koostati küsitluse ankeet paberkandjal küsimustega ning eesti lastekirjanduse tegelaste piltidega (vt Lisa 2). Uurimuses kasutatavad küsitlused viidi läbi 2021. aasta märtsis 5-7 aastaste laste hulgas. Küsitluses osalemine oli vabatahtlik. Lastega viidi läbi lühikesed küsitlused, mis salvestati. Lapsi küsitleti individuaalselt näost-näku. Küsitluse salvestamiseks kasutati telefoni. Küsitluse alguses tutvustati lastele intervjuu teemat ja küsiti luba kõne salvestamiseks. Kõik küsitlused viidi läbi õhtusel ajal. Uuringu teostamiseks taotleti luba laste küsitlemiseks lasteasutuse juhilt elektroonilisel teel. Samuti saadeti uuringut tutvustav meil koos kirjaliku nõusolekuankeediga lastevanematele. Küsimustiku täitmine oli anonüümne.

2.2. Valimi moodustamine ja kirjeldus

Uurimus viidi läbi kolmes Tallinna linna vene õppekeelega munitsipaallasteaias Haabersti, Mustamäe ning Lasnamäe linnaosas. Kõik kolm koolieelset lasteasutust toetavad integreerumist Eesti ühiskonda, tutvustades lastele eesti keelt ja kultuuri. Lasteaedade õppekavas rõhutatakse laste huvi tekitamist eesti kirjanduse ning eesti kultuuritraditsioonide väärtustamise vastu. Arengukavas rõhutatakse kodumaa kultuuri väärtustamist. Laste integreerimine Eesti ühiskonda algab varajases eas. Erinevate õppetegevuste abil õpivad lapsed tundma Eesti rahvakultuuri traditsioone. Lasteaiad osalevad varajase keelekümbluse programmis ning Tallinna Haridusameti ja Tallinna Ülikooli pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas“.

Küsitlus viidi läbi selleks nõusoleku andnud Tallinna munitsipaallasteaedades ajavahemikus 01.03.2019 - 31.03.2021. Kirjad saadeti õppealajuhatajate e-mailidele, kes omakorda edastasid need lasteaias töötavatele õpetajatele. Uuritavateks valiti kõik kolmes lasteaias töötavad lasteaiasõpetajad. Õpetajatele jagati ankeedid Google vormis, millest saadi tagasi 41 vastust. Valimi moodustasid 41 õpetajat. Kokku tagastatud 41 täidetud ankeedist selgus,

et 34 vastanud õpetajat töötab rühmaõpetajana, 4 vastanut eesti keele kui teise keele õpetajana, 1 vastanu keelekümblusrühma õpetajana, 1 liikumisõpetajana ja 1 vastanu oli professionaalne eestikeelne rühmaõpetaja. Uurimuse andmekogumismeetodina kasutati anonüümset küsitlust Google vormis, mis lähtus püstitatud uurimisküsimustest (vt Lisa 1). Ankeetidele vastanud õpetajate anonüümsuse tagamiseks kasutas autor küsitlusest saadud andmeid ainult uurimustöö eesmärkide saavutamiseks. Kolmest erinevast lasteaiaast saadud andmeid analüüsiti koos ja lasteaedade kaupa üldistusi ei tehta. Tulemuste illustreerimiseks kasutatakse jooniseid. Kõik joonised on autori koostatud. Saadud tulemused kajastuvad bakalaureusetöös.

Küsimustiku esimeses osas on esitatud kirjeldav statistika õpetajate taustaandmete kohta.

Küsimused 1-5 puudutavad lasteaiaõpetajate taustaandmeid. Taustaandmetes kajastub õpetajate vanus, haridus, tööstaaž, kellena töötab lasteaias ning laste vanus.

Uuringu tulemustest selgus, et lasteaias töötavad vanemaealised õpetajad, nende arv oli suur. 43,9% õpetajatest on 50-60 aastased (18 õpetajat), 26,8% õpetajatest on 40-50 aastased (11 õpetajat), 17,1% õpetajatest on 30-40 aastased (7 õpetajat), 9,8% õpetajatest on 60-70 aastased (4 õpetajat) ja kõige noorem vastanud õpetajatest on 20-30 aastane (1 õpetaja).

Teiseks küsiti õpetajatelt hariduse kohta. Analüüsides andmeid selgus, et 23 õpetajal on erialane kõrgharidus, kolmel õpetajal erialane kesk/eri haridus, 6 rakenduslik kõrgharidus, kõrgharidust omandavad 2 õpetajat, ühel on keskeriharidus, ning 6 õpetajal on muu kõrgharidus.

Kolmandaks küsiti õpetajatelt tööstaaži kohta. Küsitlusele vastanud 12 õpetajal oli tööstaaž 30 kuni 40 aastat, 7 õpetajal oli tööstaaž 20-30 aasta ümber, 6 õpetajal oli 15 kuni 20 aastat staaži, 3 õpetajal oli 10 kuni 15 aastat staaži, 4 õpetajal oli 3-5 aastat staaži ning kolmel õpetajal oli üks kuni kolm aastat tööstaaži.

Uuringule vastanutest töötas Tallinna lasteaedades 34 rühmaõpetajana, 4 eesti keele kui teise keele õpetajana, 1 liikumisõpetajana, 1 professionaalse eesti keelse rühmaõpetajana, keelekümblusõpetajana.

Samuti küsiti õpetajatelt, millises vanuses lastega nad töötavad. Ankeetidele vastanud lasteaia õpetajatest kolmteist töötas 3-4 aastaste lastega, kaheksa õpetajat töötas 4-5 aastastega,

kaheksa õpetajat töötas 5-6 aastastega, kuus õpetajat töötas 6-7 aastastega, 2 õpetajat töötas lastega vanuses 3-7 aastat ning 3 õpetajat töötasid kuni 3 aastaste lastega.

Isikuandmed moodustasid vastanute vanuse, hariduse, tööstaaži ja ameti põhjal. Tabelis 1 on toodud uurimuses osalenute jaotus vanuse, hariduse ja tööstaaži järgi.

Tabel 1. Uurimuses osalenute vanus, haridus ja tööstaaž pedagoogina

Vanus	%	Haridus	%	Tööstaaž pedagoogina	%
20-30 a.	2,4	Erialane kõrgharidus	56,1	30-40 a.	29,3
30-40 a.	17,1	Erialane kesk/eri haridus	9,7	20-30 a.	17,1
40-50 a.	26,8	Rakenduslik kõrgharidusõpe	14,7	15-20 a.	14,6
50-60 a.	49,3	Omandan kõrgharidust	4,9	10-15 a.	7,3
60-70 a.	9,8	Muu kõrgharidus	14,7	5-10 a.	14,6
				3-5 a.	9,8%
				1-3 a.	7,3

Laste puhul moodustasid valimi kolmes erinevas Tallinna lasteaias käivad 5-7aastased lapsed. Ühes lasteaias küsitleti lapsi näost-näku individuaalselt. Kahe lasteaias lapsed vastasid koos vanematega. Kokku küsitleti 30 last, kellest 7 last olid 5-aastased, 15 last 6-aastased ja 8 last 7-aastased. Küsitlusest võttis osa 16 tüdrukut ja 14 poissi. Valimi moodustamisel lähtuti sellest, et 5-7aastased lapsed on enamasti raamatutega juba kokku puutunud, selles vanuses hakkab kujunema esmane lugemisoskus, lapsed osalevad meelsasti dialoogis ning on suutelised arusaadavalt oma kogemustest rääkima.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps saab aru kuuldu sisust ning suudab sellele sobivalt reageerida, suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda; jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendab ka oma tundeid. (Hallap, Padrik 2009: 27)

Viieaastane laps osaleb aktiivselt dialoogis. Kuueaastane suhtleb meelsasti nii täiskasvanute kui ka eakaaslastega; suhtlemine on aina rohkem suunatud teadmiste edastamisele ja saamisele. Laps jutustab meeleldi oma kogemustest ning kuulnud teksti ja vaadeldava pildi põhjal. Laused on omavahel paremini seotud, ta kasutab jutustades rohkem liitlauseid. (Hallap, Padrik 2009: 37- 39)

2.3. Uurimisprotseduur

Ankeedi koostamisel kasutati pilootuurimust. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2005) sõnul võib eel- ehk pilootuuringu abil küsimusi enne tegelikku uurimist kohendada ja nõuete järgmist kontrollida. Pilootuuringu läbiviimiseks saadeti 01. märtsil 2021 küsimustik neljale lasteaiaõpetajale, kes tegid märkusi ja ettepanekuid. Kõiki märkusi ja ettepanekuid arvestati lõpliku variandi koostamisel ning muudeti küsimuste arvu ja kahe küsimuse sõnastust. Näiteks kahele küsimusele lisati „muu“ võimalus, sest valikvastused ei võimaldanud pilootuuringus vastanud õpetajatel vastata. Mõned küsimused sõnastati teisiti.

Ankeet algas uurimistöö eesmärgi tutvustamisega, mis sisaldas juhendit küsimustiku täitmiseks. Õunapuu (2014: 169) kirjutab, et küsimustiku täitmise juhised peavad selgelt näitama, kuidas küsimustikku täita, sobivad vastuseid märkida ja küsimustikus liigelda.

Õunapuu (2014: 162-169) sõnul võimaldab poolavatud küsimus koostajal kontrollida, kuivõrd täpselt ta probleemivälja tajus ning võimalikke vastuseid ette näha. Poolavatud küsimuste korral jäetakse vastusevariantide alla lühem punktiirjoon ja lisatakse märkus vastajale, et ta võiks sinna kirjutada oma vastuse, kui loendis sobivat ei ole.

Küsimuste koostamisel arvestatakse mitmeid olulisi lähtekohti. Avatud küsimuse variandi puhul püütakse jõuda vastuseni, mida uurija ei ole osanud ette näha. Seda küsimusetüüpi nimetatakse struktureeritud küsimuse ja avatud küsimuse vahevormiks. (Hirsjärvi jt 2005: 185-186)

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2005: 185-188) seletavad, et avatud küsimuse puhul esitatakse ainult küsimus ning jäetakse ruumi vastuse kirjutamiseks. Avatud küsimused annavad vastajale võimaluse väljendada oma tegelikku arvamust. Avatud küsimused võimaldavad hinnata motivatsiooni ja vastaja taustaoletusi, ning aitavad tõlgendada vastuolulisi valikvastuseid. Avatud küsimused olid moodustatud eesmärgiga, et anda 41 õpetajale võimalus väljendada oma mõtteid ja seletada oma arvamust.

Uurimistöö eesmärgipärane küsimustik sisaldab nii suletud kui avatud küsimusi, seetõttu valiti andmete analüüsimiseks kombineeritud uurimismeetod, suletud küsimusi analüüsitakse kvantitatiivsel meetodil. Avatud vabavastustega küsimuste (12, 15, 16) analüüsimiseks kasutati sisuanalüüsi. Sisuanalüüs on ainesse talletatud informatsiooni nähtavaks tegemine süstemaatilise protseduuri abil. Näiteks tekstide kvantitatiivse sisuanalüüsiga kogutakse teavet teksti komponentide struktuuri ja esinemissageduse kohta. (Õunapuu 2014: 169)

Käesolevas uurimistöös kasutati uurimismeetodina kvantitatiivset andmete kogumise meetodit, poolstruktureeritud näost-näkkü küsitlust. Küsimused olid autori poolt koostatud lähtuvalt uurimistöös püstitatud eesmärgist ning uurimisküsimustest. Küsimusi oli 12. Küsimustiku esimeses osas olid vastajate taustaandmed. Teises osas olid küsimused, mis puudutasid raamatute valikut ja harjumusi koduses kasvukeskkonnas. Kolmandas osas olid küsimused, mis puudutasid lasteaia õpikeskkonda ning ettelugemist lasteaias.

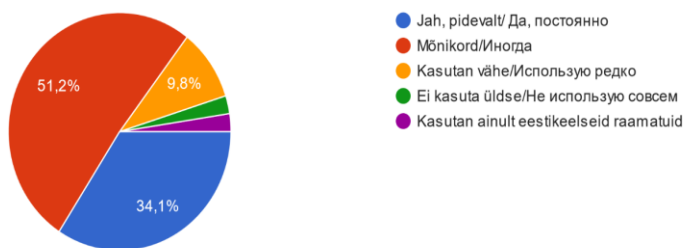
3. UURIMISTULEMUSED JA ANALÜÜS

Selles peatükis edastatakse ülevaade töö uurimistulemustest ja analüüs. Uurimistulemuste saamiseks analüüsis töö autor lasteaiaõpetajate vastuseid ning laste käest saadud vastuseid. Tulemused on kajastatud tabelites ning diagrammides, milles on esitatud arvandmed.

Uurimistulemused esitatakse kahes alapeatükis, mis on koostatud ankeedi küsimuste põhjal. Alapeatükis 3.1. antakse vastuseid selle kohta, millistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades, kui tihti kasutavad õpetajad eesti lastekirjandust õppe- ja kasvatustöös ning millised on kirjanduse valiku põhjused. Samuti antakse antud peatükis ülevaade sellest, milliseid võtteid kasutavad õpetajad laste kirjandushuvi äratamisel, kuidas hindavad õpetajad eesti lastekirjanduse mahtu õppekavades ning kuidas mõjutab eesti lastekirjanduse kasutamine õppetegevustes laste huvi kirjanduse vastu. Analüüsitakse ka õpetajate arvamusi ja hinnanguid eesti lastekirjanduse kasutamisele. Alapeatükis 3.2. esitatakse laste küsitluse tulemused ning analüüsitakse, missugused on laste kogemused eesti lastekirjandusega. Alapeatükis 3.3. on arutelu, kus on toodud välja uurimistöö tulemused ning nende seos varasemate uuringute ja teooriaga.

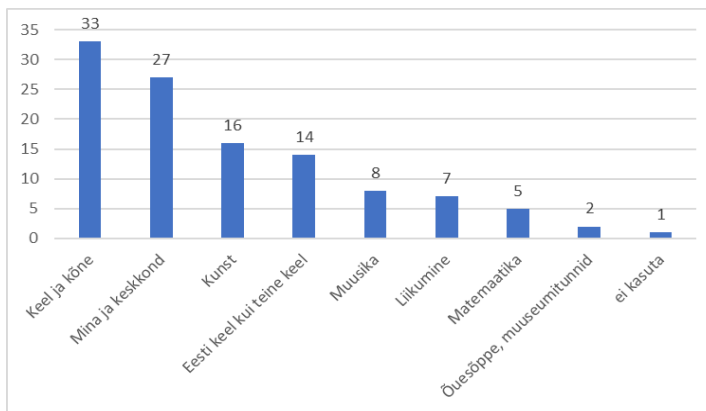
3.1. Vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanduse kasutamine õppetegevuses

Uurimistöö käigus sooviti välja selgitada, kas ja mil määral kasutavad vene õppekeelela lasteaiaõpetajad eesti lastekirjandust. Ankeetküsitluse tulemusena selgus, et üle 50% vastanutest mõnikord kasutavad õppe- ja kasvatustegevustes eesti lastekirjanike vene keelde tõlgitud teoseid (Joonis 1). Tulemustest võib järeldada, et pidevalt kasutavad õppe- ja kasvatustegevustes eesti lastekirjanike vene keelde tõlgitud teoseid ainult 34,1% vastanutest.

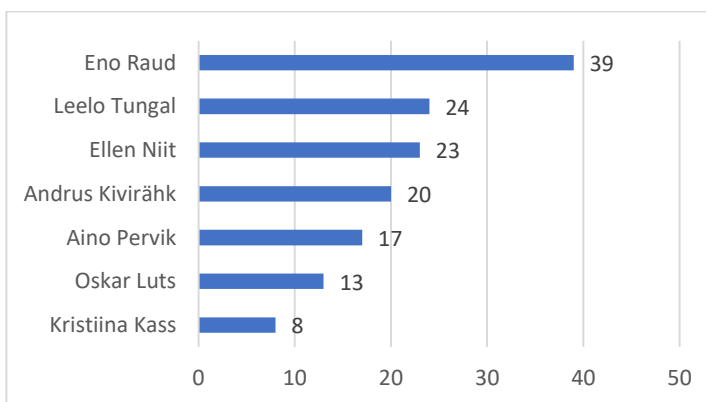
Joonis 1. Eesti lastekirjanduse kasutamise sagedus, protsentides

Selleks, et teada saada, millistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades kasutavad õpetajad eesti lastekirjandust, paluti õpetajatel valida vastuste loetelus esitatud variante. Valida võis mitu erinevat varianti. Vastanud tegid kokku 113 valikut. Tulemustest selgus, et õpetajad kasutavad eesti lastekirjandust erinevates valdkondades. Seda on näha uuringu tulemusest. Samuti mainisid õpetajad, et kasutavad vene keelde tõlgitud eesti lastekirjandust õuesõppes, muuseumitundides ning loevad vene keelde tõlgitud eesti lastekirjandust lastele enne magamaminekut. Tulemused näitavad, et valdkonnas „Keel ja kõne” ning „Mina ja Keskkond“ kasutavad õpetajad vene keelde tõlgitud eesti lastekirjandust kõige sagedamini (Joonis 2).

Joonis 2. Eesti lastekirjanduse kasutamine valdkonniti, arvudes

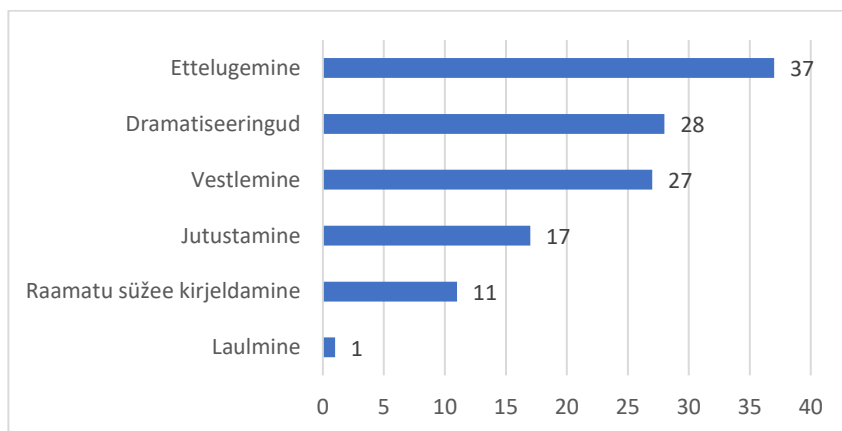
Õpetajatel paluti vastata, milliste eesti lastekirjanike vene keelde tõlgitud raamatuid nad kasutavad õppe- ja kasvatustegevuses. Õpetajad tegid kokku 169 valikut. Tulemustest selgus, et enim kasutatud kirjanikud on Enno Raud, Leelo Tungal, Ellen Niit ning Edgar Valter. Küsimustikule vastanutest 39 õpetajat nimetas Enno Rauda, Leelo Tungalt nimetas 24 vastanutest, Ellen Niit oli mainitud 23 korda ning Edgar Valter oli valitud 16 korda. Õpetajad nimetasid ka tuntumaid eesti lastekirjanduse klassikuid: L. Koidulat, O. Lutsu, Fr. R. Kreutzwaldi, A. Kitzbergi (Joonis 3).

Joonis 3. Enim kasutatavate eesti lastekirjanike loetelu arvudes

Uurimuse käigus selgus, et kaasaegsetest eesti autoritest kõige populaarsemad on Andrus Kivirähk, Aino Pervik, Kristiina Kass. Küsimustiku tulemusest järeldub, et 20 õpetajat kasutab Andrus Kivirähki raamatuid. Aino Perviku tekste kasutab 17 õpetajat, 8 õpetajat mainis ka Kristiina Kassi raamatuid. Küsitluses vastusevariandi „muu” all nimetati veel ühel korral K. Väinolat, I. Kulišt, A. Kitzbergi, H. Mändi, D. Normetit, H. Vilepiti, K. Ristikivi, H. Lehte, J. Rannapit, L. Koidulat, A. Jakobsonit, F.R. Kreutzwaldi. Uurimuste tulemustest võib järeldada, et õpetajad kasutavad mitte ainult tuntud lastekirjanike raamatuid, vaid ka kaasaegsete kirjanike teoseid.

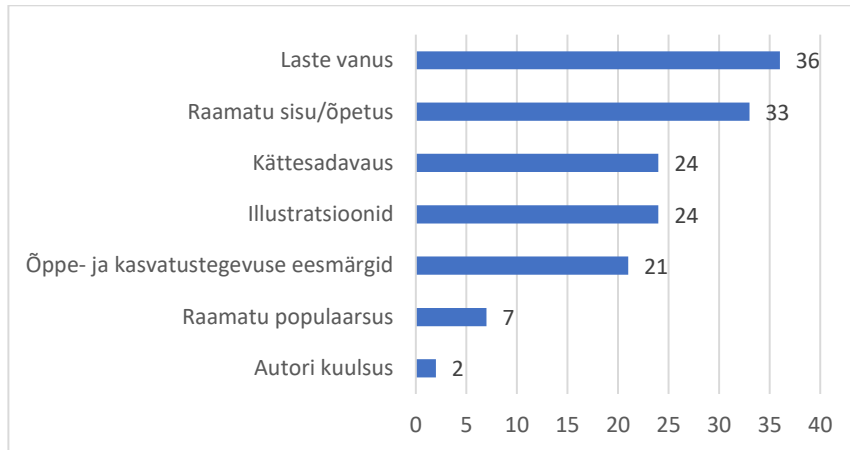
Uuringus sooviti leida vastust küsimustele, milliseid õppemeetodeid õpetajad kasutavad laste lugemishuvi äratamisel vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanduse vastu. Vastajatele pakuti vastusevariante ning sai valida ka mitu varianti. Tulemused näitavad, et kõige sagedamini kasutatakse eesti lastekirjandust ettelugemisel. Õpetajad märkisid, et kasutavad tõlgitud lastekirjandust ettelugemisel, nii märgiti 37 korda, dramatiseeringutes 28 korda, vestlemisel 27 korda, jutustamisel 17 korda. Üks õpetaja märkis, et kasutab lastekirjandust ka laulmisel. Uurimuse tulemustest võib järeldada, et õpetajad peavad ettelugemist üheks tähtsaimaks tegevuseks eesti lastekirjanduse kasutamisel (Joonis 4).

Joonis 4. *Õppemeetodid laste lugemishuvi arendamisel eesti lastekirjanduse vastu*

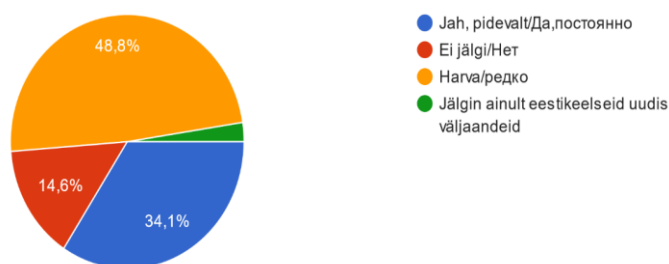
Uuringus püstitatud eesmärgist lähtuvalt küsiti õpetajatelt, mida nad peavad olulisemaks eesti lastekirjanduse valimisel ettelugemiseks. Täpsema ülevaate saamiseks lastekirjanduse kasutamise kohta võisid õpetajad valida mitu vastuse varianti. Küsimusele vastates valis 41 õpetajat mitu erinevat kriteeriumi. Tulemusest selgus, et kõige sagedamini, 36 korral lähtusid õpetajad kirjanduse valikul laste vanusest ning 33 korral raamatu sisust/õpetusest.

Oluliseks aspektiks peeti ka lasteraamatu kättesaadavust 24 korral ning raamatus olevaid illustatsioone 24 korral. Üllatavana peavad õpetajad vähem oluliseks raamatu vastavust püstitatud õppe- ja kasvatuseesmärkidele. Autori tuntus ning raamatu populaarsus ei mängi lastekirjanduse valimisel olulist rolli (Joonis 5).

Joonis 5. Tähtsaimad aspektid lasteraamatu valikul

Õpetajatelt küsiti, kas nad jälgivad uuemaid vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanike raamatuid. Vastuseks võis valida mitu varianti ning lisada juurde oma variandi. Tulemusest selgus, et kõigist vastanutest pidevalt jälgib uudiskirjandust ainult 34% ehk 14 õpetajat. Harvem teevad seda 48% ehk 20 õpetajat (Joonis 6).

Joonis 6. Õpetajate informeeritus eesti lastekirjandusest

Küsimustikus paluti õpetajatel loetleda eesti lastekirjanike raamatuid (3-5 raamatut), mida nad on viimasel ajal kasutanud õppe- ja kasvatustegevuses. Õpetajad nimetasid väga erinevaid lastekirjanikke ja teoseid, nii klassikalisi teoseid kui ka kaasaegseid. Tulemusest selgus, et kõige populaarsem on „Sipsik“. (Tabel 2)

Tabel 2. *Õppe- ja kasvatustegevuses esinevad lastekirjanikud ja teosed, arvudes*

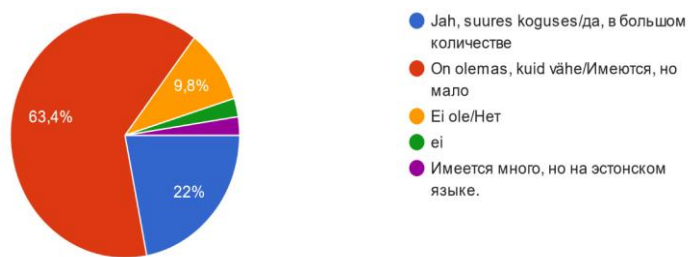
Autor, teos	sagedus
E. Raud „Sipsik“	22
J. Rannap „Nublu“	4
S. Väljal „Jussikese ja 7 sõpra“	4
A. Kivirähk „Kaka ja kevad“	3
E. Valter „Pokuraamat“	3
E. Raud „Naksitrallid“	2
A. Pervik „Kunksmoor“	2

Järgmiste autorite teoseid kasutatakse vaid mõnel üksikul korral: A. Kivirähk „Leiutajateküla Lotte“, „Tilda ja tolmuingel“, A. Pervik „Kunksmoor ja kapten Trumm“, „Paula elu“, „Kaarist on kasu“, E. Niit „Pille-Riini lood“, E. Raud „Karu maja“ E. Valter „Pintselsabad“, H. Mänd „Koer taskus“, H. Vilep „Kadunud jõulud“, I. Kuliš „Draakon Sädesaba“, J. Leoste „Jänku Jussi Lood“, J. Rannap „Klaabu“, K. Kass „Kasper ja viis tarka kassi“, L. Hainsalu „10 kooki“, L. Tungal „Siil Felix ja kriminaalne loomaaed“, P. Raud „Lugu väikesest majast, kes tahtis olla kodu“

Õpetajatel paluti vastata, kas rühmas on lugemispesa. Selgus, et 92% vastanutest vastasid jaatavalt. Ühel korral rühmas ei olnud lugemispesa ning üks õpetaja vastas, et töötab saalis. Tulemusest selgub, et õpetajad on oma rühmas loonud toetava õpikeskkonna ning sisse seadnud lugemispesa.

Samuti küsiti õpetajatelt, kas lugemispesas on esindatud eesti lastekirjanike raamatuid vene keeles. Küsitlusest selgus, et ainult 22% õpetajatest muretsevad oma rühma huvitavat, asjakohast ja laste arengutasemele sobivat kirjandust. 63,4% õpetajatest vastas, et raamatuid on, kuid vähe.

Tulemusest võib järeldada, et vene õppekeelelaste lasteaias on eesti lastekirjandus olemas väheses koguses (Joonis 7).

Joonis 7. Eesti lastekirjanike vene keelde tõlgitud raamatute olemasolu lugemispesas, protsentides.

Uurimuses sooviti teada õpetajate arvamust selle kohta, kas nende poolt pakutud eesti lastekirjandus soodustab laste kirjandushuvi äratamist. Õpetajatel paluti oma vastust põhjendada. Vastustes toodi erinevaid arvamusi ja põhjendusi. Raamat peab olema eakohane, põnev pildirikas, huvitava süžee. Vastajad olid kodeeritud numbriliselt (Õ-1, Õ-2, ..., Õ-41). Õpetajate arvamused ja põhjendused on osaliselt esitatud kaldkirjas.

/.../ Tekib huvi raamatu sisu ja tegelaste vastu, mis omakorda soodustab lugemissoovi. Lapsed hea meelega kuulavad ja elavad kaasa /.../ (Õ-4).

/.../ Kirjandus, mida kasutan, aitab kaasa laste lugemishuvi kujunemisele, kuna äratab emotsioone, arendab kõnet ja kujundab lapse maailmavaadet /.../ (Õ-5).

/.../ Kui lastel on huvitav kuulata, siis tal jääb meelde raamatu nimi, autor ja kunagi ta tahab ka ise lugeda. Ja õpetaja eeskuju kindlasti aitab ka /.../ (Õ-8).

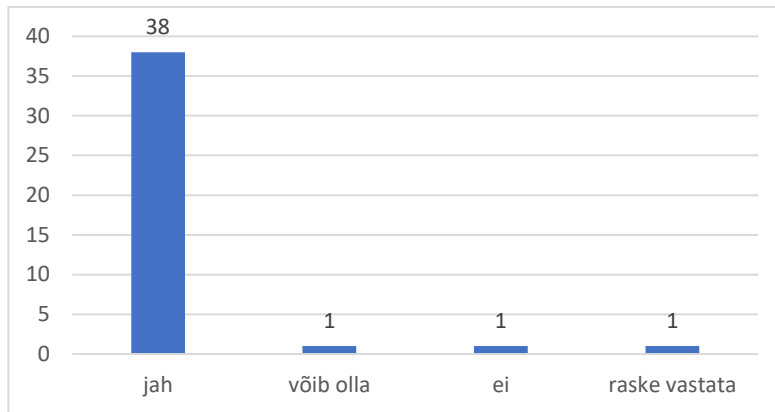
/.../ Fantastilised muinasjututegelased: Naksitrallis, Sipsik, Kunkmoor jne. Need teosed arendavad lastes vaimseid ja moraalseid väärtusi (lahkust, vastastikust abi, kannatlikkust, armastust, heldust) /.../ (Õ-10).

/.../ See soodustab käitumiskultuuri, tutvustab inimeste ümbritsevat elu, loodust, tööd /.../ (Õ-19) .

/.../ Lapsed on huvitatud kõigest uuest ja ebatavalisest ning eesti lastekirjandus suudab seda huvi rahuldada, mis aitab kaasa lugemishuvi kujunemisele /.../ (Õ-15).

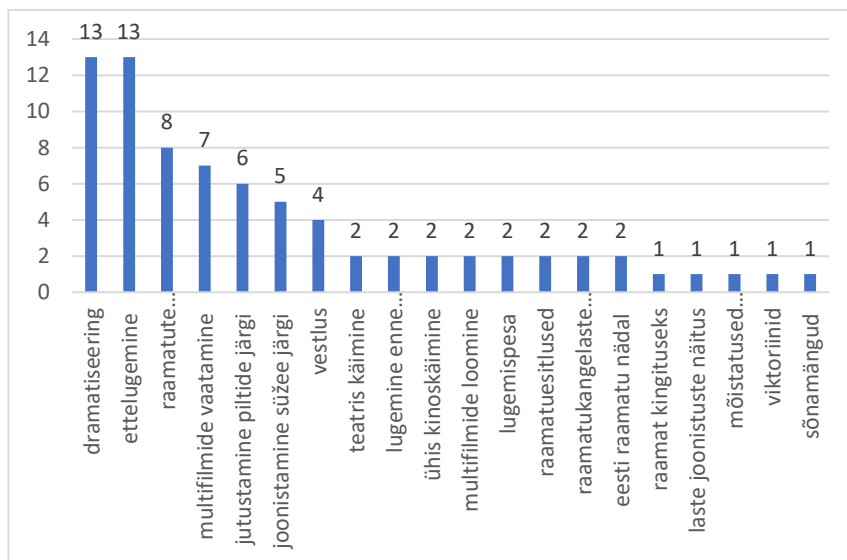
/.../ Eesti lastekirjanduses võib sageli leida humoorikaid toonid, tavaliselt kirjeldatakse elusituatsioone ja kasutatakse lihtsat keelt. Tulemusest selgus, et enamus vastanutest 38 õpetajat arvab et soodustab /.../ (Õ-39).

Tulemusest selgus et õpetajate arvamusel nende poolt pakutud eesti lastekirjandus soodustab lugemishuvi äratamist juhul, kui raamat on eakohane, põnev, pildirikas, huvitava süžeeaga, arendab kujutlusvõimet (Joonis 8).

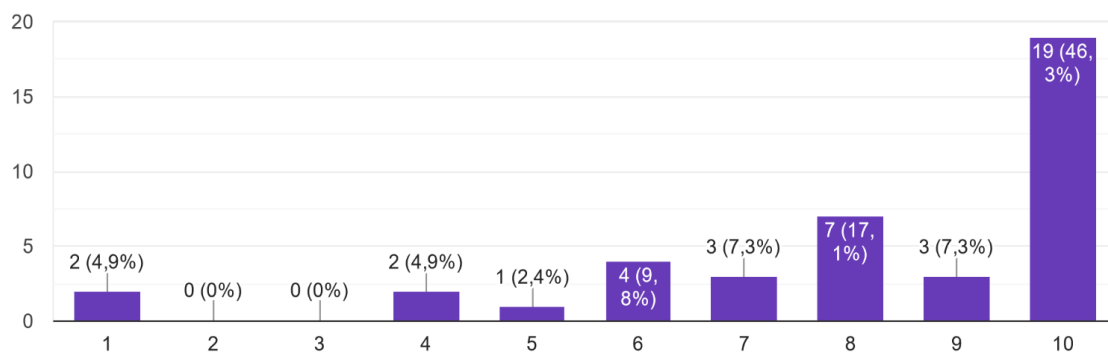
Joonis 8. Eesti lastekirjandus soodustab laste kirjandushuvi äratamist, arvudes

Uuringus sooviti teada saada, milliseid meetodeid soovitaksid õpetajad laste lugemishuvi äratamiseks. Tulemusest selgus, et kõige olulisemad meetodid vastanud õpetajate arvates on dramatiseering, ettelugemine, raamatute ühisvaatamine, raamatute põhjal loodud multifilmide vaatamine, jutustamine pildi järgi ning joonistamine pildi järgi (Joonis 9).

Joonis 9. Meetodid laste lugemishuvi äratamiseks.

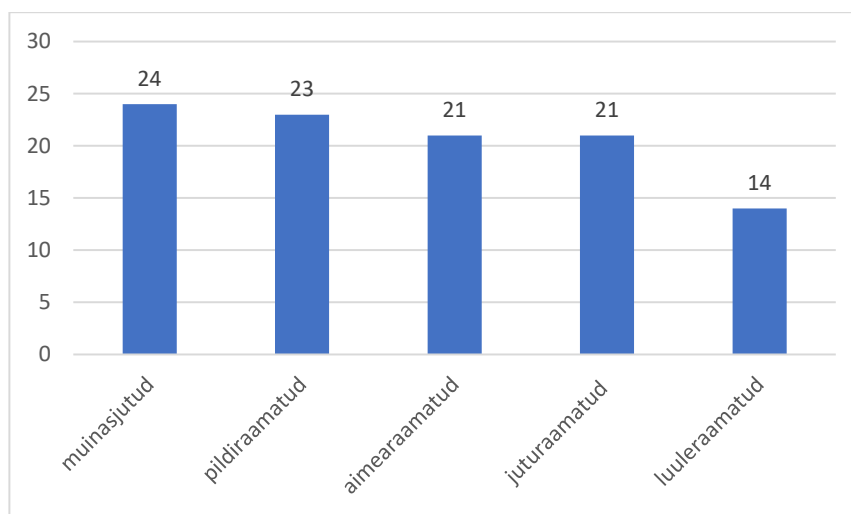
Samuti paluti õpetajatel hinnata kümne palli skaalal oma valmisolekut kasutada õppe- ja kasvatustegevuses vene keelde tõlgitud eesti lastekirjandust. Tulemusest selgus, et suur osa, 46%, õpetajaid on valmis kasutama õppe- ja kasvatustegevuses vene keelde tõlgitud eesti lastekirjandust (Joonis 10).

Joonis 10. Õpetajate valmisolek kasutada õppe- ja kasvatustegevuses vene keelde tõlgitud eesti lastekirjandust, protsentides

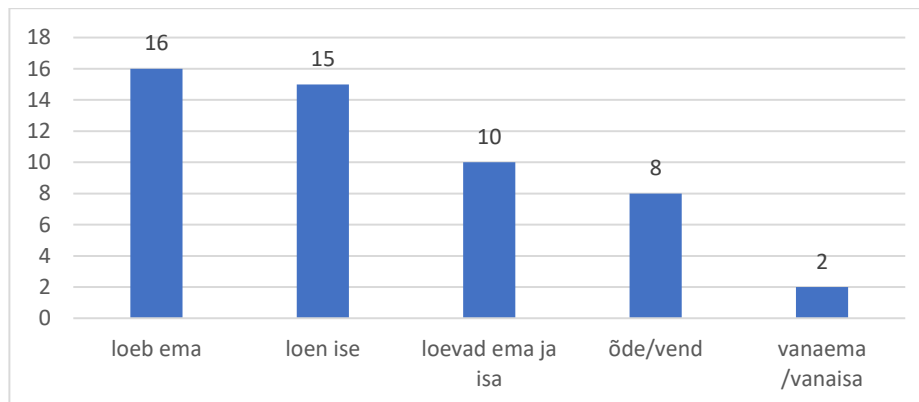
3.2. 5-7 aastaste laste kogemused eesti lastekirjandusega

Uuringu tulemustest selgus, et enamusele vastanud 5-7aastastest lastest meeldivad raamatud, ainult üks vastanutest ütles, et talle ei meeldi raamatud, ja üks ütles, et ta ei tea. Tulemustest selgus ka, et eesti lastekirjanike teoseid on koduses raamatukogus vähe. Tulemustest selgus, et kodus on lastel lai valik raamatuid. Vastajad loetlesid aimeraamatuid loomadest, dinosau- rustest, putukatest, lindudest, mereloomadest, kosmosest, autodest, rongidest, inimelust. Saa- dud tulemusest võib teha järelduse, et lastele meeldivad kõige rohkem muinasjutud, pildi- raamatud ning õpetava sisuga raamatud (Joonis 11).

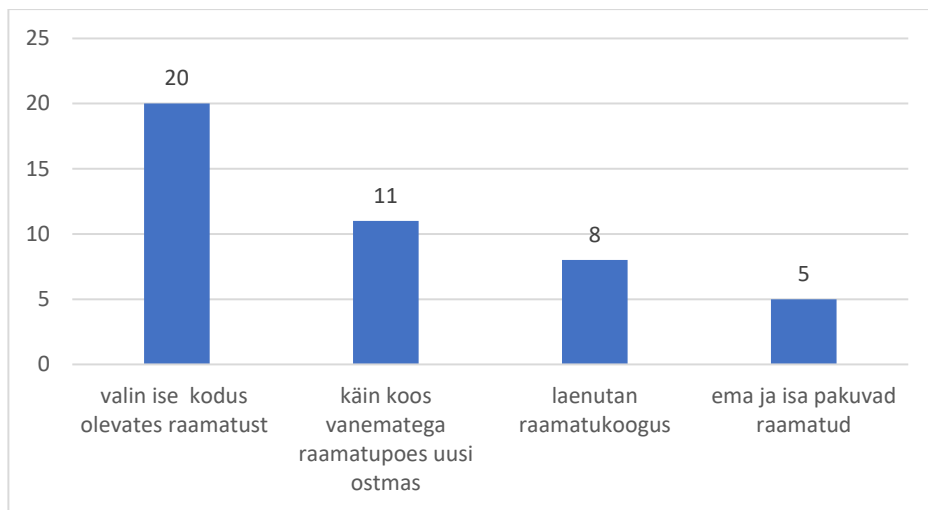
Joonis 11. Raamatute valik kodus, arvudes.

Küsitluse tulemusest selgus, et peamiselt loeb vastajatele raamatut ema. Selgus positiivne asjaolu, et paljud lapsed loevad ka ise. Kõigist vastanutest seda nimetati 15 korral. Saadud tulemusest võib teha järelduse, et ettelugemisele on kaasatud kogu pere (Joonis 12).

Joonis 12. Pere kaasatus raamatu lugemise protsessi, arvudes

Käesolevas küsitluses uuriti ka, kuidas ja kust lapsed hangivad lasteraamatuid. Selgus, et lapsed ise valivad raamatuid 20 korral. Lastele on antud võimalus teha valikuid. Vastanutest kaheksa last väitsid, et nad käivad vanematega raamatukogus. Nendele meeldib raamatukogus käia, sest seal on ilusad ja värvikad raamatud, raamatuid on palju ning saab laenutada lapsele meeldinud raamatut. Üks vastaja ütles, et külastab raamatukogu tihti ning tegeleb seal meisterdamisega. Mitmed lapsed polegi raamatukogu koos vanematega külastanud. Enamasti loetakse neid raamatuid, mis on kodus olemas. Samuti ostetakse raamatupoest. Vastanutest 11 käib koos vanematega raamatupoes uusi ostmas (Joonis 13).

Joonis 13. Harjumused raamatu valimisel, arvudes

Uurimuses paluti lastel nimetada oma lemmikraamat. Lapsed nimetasid erinevaid raamatuid, enamasti vene lasteraamatute nimetusi või tegelasi. Mõnedel tekkisid raskused. Lemmiktegelastest nimetati Sipsikut, Elsat, Findust, Jussi ja Jassi jm.

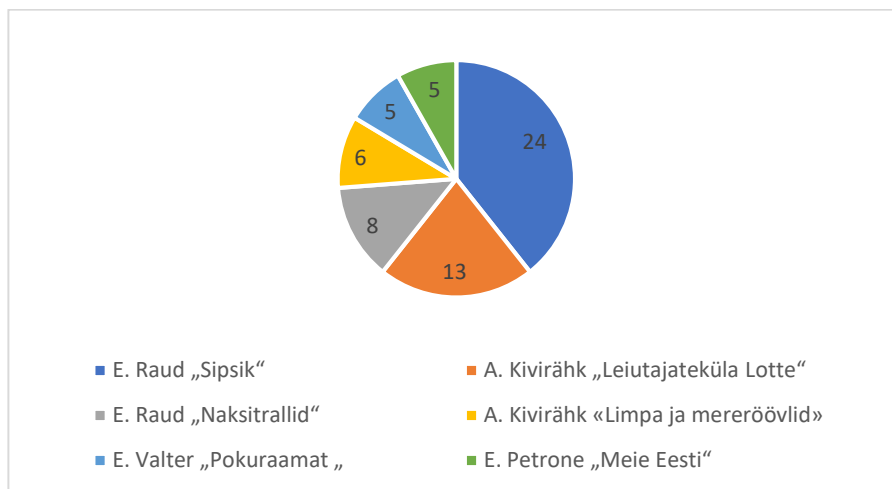
Vastajad nimetasid järgmisi raamatuid: „Незнайка“ (5), „Дюймовочка“ (2), „Рапунцель“ (3), „Буратино“ (2), „Гарри Поттер“, „Летучий корабль“, „Колобок“, „Красная шапочка“, „Золотая рыбка“, „Волшебник изумрудного города“, „Хвостатые из кистеляндии“, „Незнайка на луне“, „Живая шляпа“, „Три поросенка“, „Незнайка и его друзья“, „Щенячий патруль“, „Сипсик на луне“, „Кот в сапогах“, „Поки“, „Мумий троль“, „Карлсон“, „Аля, Кляксич и“ буква А“, „Цветик-Семицветик“, „Человек-паук“, „Кот-Леопольд“, „Накситралли“, „Козлик Чарли“, „Медведь-трусишка“, „Алиса в стране чудес“, „Анна и Эльза“, „Муфта, Полботинка

и Моховая борода“, „Шрек“, „Три медведя“, „Дед мороз и снеговик“, „Дядя Федор“, „Юссь и Яссь“, „Петсон и Финдус“, „Карик и Рам“, „Волшебник изумрудного города“.

Eesti lastekirjanduse teostest nimetati „Sipsikut“ 10 korral, „Naksitralle“ 2 korral, „Pokud“, „Sipsiku reis kuule“, „Pintselsabad“ ning „Jänku-Jussi lood“ ühel korral. Teised raamatud nimekirjast ei olnud lastele tuttavad.

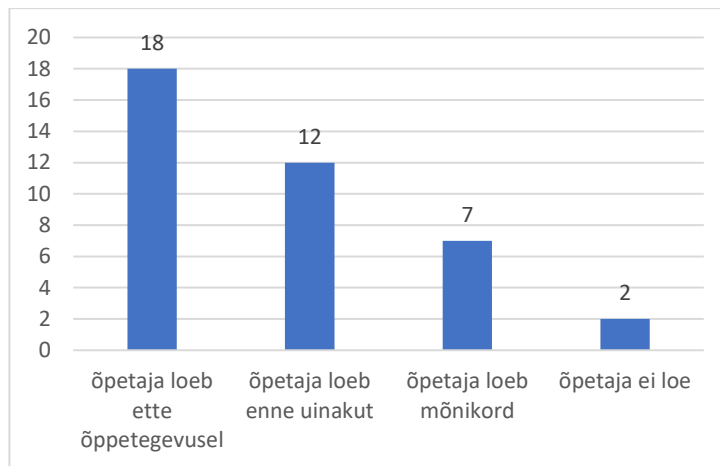
Uurimuses sooviti teada saada, millised raamatud/tegelased on lastele tuttavad. Sellel eesmärgil oli koostatud raamatute piltidega tabel. Tabelis esitati autori valikul 12 eesti lastekirjanike raamatut (vt Lisa 2).

Tulemusest selgus, et lastele on tuttavad eesti kirjanike raamatud. E. Rauda raamatut „Sipsik“ nimetati 24 korral. Samuti on lastele tuttavad kaasaegsete kirjanike teosed, sellised nagu A. Kivirähi „Leiutajate küla Lotte“, „Limpa ja mereröövlid“, E. Petrone „Meie Eesti“ (Joonis 14).

Joonis 14. Lastele tuttavad eesti lastekirjanike raamatud, arvudes

Samuti sooviti uurimuses teada saada, kas rühmaõpetajad loevad lastele raamatuid ette, millal ja kui tihti. Tulemusest selgus, et rühmaõpetajad loevad lastele ette õppetegevuses, hommikuringis ning enne uinakut. Vaid paar last leidsid, et nendele ei loeta rühmas üldse. (Joonis 15)

Joonis 15. Lugemisharjumused rühmas arvudes

Samuti uurimuses sooviti teada, milliseid raamatuid õpetaja lastele ette loeb. Mõnedel lastel tekkis raskusi raamatute nimetamisel, nad ei mäletanud ega teadnud. Mõned lapsed oskasid nimetada, milliseid raamatuid ette loetakse.

/.../ разные, Дядя Степа /.../ (Т-1), /.../ деревянные солдаты, про поезда, про девочку /.../ (Р-1), /.../ Тильда, яблочное семечко /.../ (Т-2), /.../ про игрушки /.../ (Т-3), /.../ про девочку Марту /.../ (Т-4), /.../ не помню...про Снежную королеву /.../ (Р-2), /.../ про Сипсика, про животных /.../ (Т-5), /.../ стихи, сказки /.../ (Т-6), /.../ например, про лесных животных /.../ (Т-7), /.../ читает книги которые мы приносим /.../ (Р-3), /.../ рассказы про Фантазеров /.../ (Р-4).

Küsimusele, miks on lapse arvates raamatute lugemine tähtis, saadi erinevaid vastuseid. Vastanutest 19 arvas, et tark olla, et teada saada midagi huvitavat, saada targemaks ja teada kõike, saada uusi teadmisi, ning lugema õppida.

/.../ чтобы когда появились дети им читать /.../ (Т-8), /.../ чтобы уметь читать в школе потому, что будут засекают время /.../ (Т-1), /.../ чтобы можно было прочитать

информацию, любую большими буквами /.../ (T-2), /.../ чтобы потом научиться правильно писать и научиться говорить правильно /.../ (T-3), /.../ чтобы знать как себя вести, что можно делать, книги учат /.../(T-9), /.../ чтобы стать добрее /.../(T-10), /.../ чтобы по истории получать хорошие оценки /.../ (P-4). Tulemusest võib järeldada, et laste jaoks raamat - see on lugema õppimist abistav huvitav teadmiste allikas, mis soodustab edukat õppimist koolis.

3.3. Arutelu

Käesoleva uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada, millistes tegevustes ja mil määral kasutavad Tallinna vene õppekeelelasteõpetajad eesti lastekirjandust; teada saada, millised eesti lasteraamatute tegelased on tuttavad lastele. Arutelus toon välja uurimistöö tulemused ja nende seos varasemate uuringutega ja teooriaga.

Uurimuse tulemustest selgus, et pidevalt kasutavad õppe- ja kasvatustegevustes eesti lastekirjanike vene keelde tõlgitud teoseid 34,1% vastanutest. Uurimusest selgus, et õpetajad kasutavad vene keelde tõlgitud eesti lastekirjandust valdkonnas „Keel ja kõne”. Saadud tulemused vastavad Kaljo (2017) ning Otsa (2017) läbiviidud uurimuse tulemustele, et enam kasutatakse õppe- ja kasvatustöös eesti lastekirjandust „Keel ja kõne” valdkonnas. Saadud tulemustest võib järeldada, et vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanduse kasutamise üheks eesmärgiks on laste kõne arendamine. Sama järelduseni jõudis oma uurimuses Ots (2017): lastekirjanduse kasutamise peamine roll on kõne arendamine ja rikastamine. Kuid kõnearendus ei saa ega tohi piirduda kõne ja keele valdkonna tegevustega. Lapse kõnet saab arendada kõigis igapäevastes tegevustes: kunstitegevuses, liikumis- ja muusikategevustes, mängudes, tavatoimingutes. (Hallap, Padrik 2009: 26)

Valdkonna „Keel ja kõne” üheks eesmärgiks on kõne- ja suhtlemisoskuste arendamine ning lapse huvi äratamine lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu. Õppetegevustes suunatakse lapsi ettelugemise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi ning lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist. Koos huviga tähtede vastu kasvab laste huvi ilukirjanduse ettelugemise vastu. Kasvab ilukirjanduse roll lapse tundeelu, teadmiste, vaatlus- ja kuulamisoskuse ning eneseväljendusoskuse

arendajana. Lapsel kujunevad teadmised levinumatest kirjandusžanridest: luuletus, jutt, muinasjutt, vanasõna, mõistatus. (Hallap, Padrik 2009: 26-41)

Valdkond „Mina ja keskkond“ on teisel kohal. Koolieelses eas on õppimise paik ja õpitava sisu kõik see, mis last ümbritseb, st keskkond, kus ta elab ja areneb. Kasvukeskkonnast sõltub, milliseks kujunevad tema väärtushinnangud ja suhted teiste inimestega. Valdkond „Mina ja keskkond“ annab teistele tegevusvaldkondadele (keel ja kõne, eesti keel teise keelena, matemaatika, kunst, muusika, liikumine) temaatilise sisu. Valdkonna „Mina ja keskkond“ üheks eesmärgiks on, et laps: väärtustaks nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone ning tunneks Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone. (Laasik jt 2009: 7-8)

Tulemustest selgus, et enim kasutatud kirjanikud on Eno Raud, Leelo Tungal, Ellen Niit ning Edgar Valter. Saadud tulemused vastavad Otsa (2017) läbiviidud uurimise tulemustele, et kõige populaarsem lastekirjanik vene õppekeelelasteaias on Eno Raud ja tema raamat „Sipsik“. Küsimustikule vastanud 39 õpetajat nimetas Eno Rauda, Leelo Tungalt nimetas 24 vastanutest, Ellen Niitu mainiti 23 korda ning Edgar Valter oli valitud 16 korda. Õpetajad nimetasid ka tuntumaid eesti lastekirjanduse klassikuid: L. Koidulat, O. Lutsu, Fr. R. Kreutzwaldi, A. Kitzbergi. Uurimuse käigus selgus, et kaasaegsetest eesti autoritest on kõige populaarsemad Andrus Kivirähk, Aino Pervik, Kristiina Kass. Viimase aja jooksul loetud raamatutest nimetati kõige rohkem „Sipsikut“, „Nublut“, „Jussikese 7 sõpra“, „Kevadet ja Kakat“, „Pokuraamatut“, „Naksitralle“ jt. Uurimuse tulemustest võib järeldada, et õpetajad kasutavad mitte ainult tuntud lastekirjanike raamatuid, vaid ka kaasaegsete kirjanike raamatuid. Siiski selgus uuringust, et nüüdiskirjandust tuntakse vähem. Õpetajate vastuste põhjal võib järeldada, et nad teavad küllaltki palju kaasaegsest eesti lastekirjandusest, kuid õppetegevustes kasutavad rohkem vanu klassikute teoseid. Saadud tulemused vastavad Kaljo (2017), Otsa (2017) ning Sillati (2019) läbiviidud uurimise tulemustele, et sagedamini kasutatakse vanema põlvkonna lastekirjanikke ja kirjanduspalu kui nüüdisaegseid.

Uurimuse käigus selgus, et kaasaegsetest eesti autoritest kõige populaarsemad on Andrus Kivirähk, Aino Pervik, Kristiina Kass. Küsimustiku tulemusest järeldub, et 20 õpetajat kasutab Andrus Kivirähki raamatuid. Aino Perviku tekste kasutab 17 õpetajat, 8 õpetajat mainis ka Kristiina Kassi raamatuid. Küsitluses vastusevariandi „muu“ all nimetati veel ühel korral K. Väinolat, I. Kulišt, A. Kitzbergi, H. Mändi, D. Normetit, H. Vilepiti, K. Ristikivi, H.

Lehte, J. Rannapit. Uurimuste tulemustest võib järeldada, et õpetajad on teadlikud kaasaegsest lastekirjandusest.

Uuringust selgus, et õpetajad kasutavad erinevaid õppemeetodeid laste lugemishuvi äratamisel eesti lastekirjanduse vastu. Tulemused näitavad, et kõige sagedamini kasutatakse eesti lastekirjandust ettelugemisel (37 korda).

Ettelugemine arendab ning kujundab lugemishuvi. Huvi tekitamiseks raamatute vastu loetakse neid koos, vajaduse korral kohandab täiskasvanu teksti või jutustab raamatu alusel oma sõnadega. Laps kuulab ja leiab sobiva pildi või osutab objektidele/tegelastele. Raamatu vaatamine/lugemine on täiskasvanu suhtlemine (dialoog) lapsega. Tänuväärne materjal lugemishuvi kujundamisel on muinasjutud korduvate tegevuste ja dialoogide tõttu, mida lapsel võib jõudu mööda imiteerida lasta. (Hallap, Padrik 2009 : 39)

Lastekirjandusel on koolieelses pedagoogikas oluline roll: see on tänuväärne materjal suhtlemisoskuste kujundamisel ning huvi tekitamisel lugemise vastu. Lastekirjandusega tutvumine arendab aktiivselt kõiki keelevahendeid: lapsed saavad teada uute sõnade tähendusi, kuulevad eri tüüpi lauseid. Märkimist väärib kindlasti kirjanduslike tekstide metafooride, piltlike väljendite rohkus. (Hallap, Padrik 2008b: 27)

Mare Mürsepa (2009: 37) sõnul saab kirjandust kasutada mitmel moel ettelugemisel, meenutatakse varem loetud raamatuid või tutvustatakse uusi ja põnevaid raamatuid.

Marika Padrik ja Marit Hallap (2008a : 298) väidavad, et väikesest peale harjub laps täiskasvanu lugemist kuulama - sel viisil õpib laps tajuma jutustuse ja kirjaliku kõne lause struktuuri, tekib huvi raamatute ja lugemise vastu. Pärast ettelugemist jõutakse ühise arutluse tulemusel teksti tähenduseni, selleni, mida lugu õpetas ja analüüsitakse ühiselt, mida keegi tegelastest arvas, tundis, mõtles. Võib järgneda dramatiseering, rollimängus kellelgi loo ümberjutustamine, loo illustreerimine.

Koolieelses eas on lugemise kuulamine aga alati kollektiivne ja suhtlemisega seotud tegevus, mille käigus jagatakse ühiskogemust (Lerkkanen 2007).

Täiskasvanu ülesandeks on luua lapse kõne arenguks soodne keskkond. Kuulamine ja rääkimine ongi esmased suulised kõnevormid, millega tegeldakse koolieelses eas. Kuulamisoskus on keelekasutuse esimene osaoskus. Kõne arengu seisukohast on kuulamisoskuse arendamine koolieelse ea tähtsamaid ülesandeid. Kuulamisoskus on alus rääkimisele, lugemisele ja kirjutamisele, sellele peab jätkuvalt tähelepanu pöörama ka nende oskuste kujunemise-kujundamise kõrval. Kuulamise arendamiseks sobivad erinevad suulised tegevused, nagu etteloeva jutu kuulamine, lapse enda poolt luuletuse või laulu esitamine ja kaaslaste esituse kuulamine, oma muljete edastamine ja teiste muljete kuulamine. (Kivi, Sarapuu 2005: 227-230)

Uuringust selgus, et eesti lastekirjanduse valimisel ettelugemiseks lähtuvad õpetajad laste vanusest ning raamatu sisust/õpetusest. Saadud tulemused vastavad osaliselt Kaljo (2017) läbiviidud uurimuse tulemustele, et kõige sagedamini lähtutakse kirjanduse valikul laste vanusest. Vastavalt koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale (2008) peatükk 3 § 7 lõige 2, peab õpetaja õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestama lapse arengutaset, vanust ning lapse huve, valima žanriliselt mitmekesisemaid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist. (Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava 2008)

Vastavalt õpetaja kutsestandardi tasemele 6 (2021) õpetaja kujundab füüsiliselt, vaimselt ja emotsionaalselt turvalise heaolu, tervist, arengut ja loovust toetava koostöise õpikeskkonna, lähtudes õppijate vajadustest ja õpieesmärkidest ning ühistest kokkulepitud väärtustest; panustab organisatsiooni õpikeskkonna kujundamisse (Kutseregister 2021). Uurimuse tulemustest selgus, et 92% vastanutest ehk 39 õpetajat vastasid, et rühmas on lugemispesa, kuid ainult 22% õpetajatest muretsevad oma rühma huvitavat, asjakohast ja laste arengutasemele sobivat kirjandust. Tulemusest selgus, et uuritavates vene õppekeele lasteaedades on eesti lastekirjandus olemas väheses koguses. Tulemusest selgus, et kõigist vastanutest jälgib pidevalt uudiskirjandust ainult 34% ehk 14 õpetajat.

Õpetaja kutsestandardis tase 6 (2020) on kirjeldatud õpetaja kohustuslikud kompetentsid. Õpi- ja õpetamistegevuse kavandamisel õpetaja:

1) seab õppija(te)st lähtuvalt pika- ja lühiajalised õpieesmärgid, valib sisu ja kavandab tegevused, arvestades õppekava; lähtuvalt eesmärkidest valib õpetamiseks, õppimiseks ja tagasisideandamiseks sobivad meetodid;

2) valib lähtuvalt õpieesmärkidest ning õppija arengutasemest sobiva õpivara; märkab õpivara puudusi ja teeb organisatsiooni (aine)valdkonna juhtidele ettepanekuid õpivara kohandamiseks ja koostamiseks. (Kutseregister 2021)

Tulemusest selgus, et õpetajate arvamusel nende poolt pakutud eesti lastekirjandust soodustab lugemishuvi kujunemist. Õpetajate arvates peab raamat olema eakohane, põnev, pildirikas, huvitava süžeeaga. Kui raamat on huvitav, tekkib lastel huvi raamatu sisu ja tegelaste vastu, mis omakorda soodustab lugemishuvi kujunemist, arendab kõnet ning kujutlusvõimet. Samuti kujuneb raamatute mõjul laste väärtused ja käitumiskultuur.

Beaty ja Pratt (2003: 4-23) kirjutavad, et õpetajatel on tavaliselt mingi ettekujutus konkreetsest teemast, mida soovitakse jätkata. Nad teavad ka, et hea raamat:

- iseloomustab kultuuritegelasi,
- iseloomustab tegelasi, kes on realistlikud,
- näitab lastele atraktiivseid illustratsioone,
- sisaldab minimaalselt teksti, et hoida eelkooliealiste laste tähelepanu,
- võib toetada õppe- ja kasvatusesmäärke.

Uurimuses sooviti teada saada, millised eesti lasteraamatute tegelased on tuttavad lastele. Tulemusest selgus, et enamusele lastest on tuttavad eesti kirjanike raamatud. E. Raua raamatut „Sipsik“ nimetati 24 korral. Samuti on lastele tuttavad kaasaegsete kirjanike teosed, sellised nagu A. Kivirähki „Leiutajate küla Lotte“, „Limpa ja mereröövlid“, E. Petrone „Meie Eesti“ jt. Eesti lastekirjanduse lemmikraamatutest nimetati „Sipsikut“ 10 korral, „Naksitralle“ 2 korral, „Pokusid“, „Sipsiku reisi kuule“, „Pintselsabasid“ ning „Jänku-Jussi lugusid“ ühel korral. Lemmiktegelastest nimetati Sipsikut ning Jussi ja Jassi. Saadud tulemusest võib teha järelduse, et vanemad ja lasteaiaõpetajad tutvustavad eesti lastekirjandust lastele. Peredes ei ole raamatukogust raamatute laenutamine kujunenud tavapäraseks harjumuseks. Üheks põhjuseks on, et kodus on palju raamatuid ja neid saab osta raamatupoest. Tulemused näitavad ka, et õpetajad kasutavad lasteaias ühtesid raamatuid, kodus lapsed loevad teisi.

4. VÕIMALUSI JA VÕTTEID EESTI LASTEKIRJANDUSE KASUTAMISEKS VENE ÕPPEKEELEGA LASTEAIAS

Õpetajate poolt pakuti erinevaid võtteid eesti lastekirjanduse kasutamiseks laste kirjandushuvi äratamisel. Nimetatud võtted olid: isiklik eeskuju, dramatiseering, ettelugemine, raamatute ühislugemine/vaatamine, raamatute järgi tehtud multifilmide vaatamine ja arutamine (võrdlemine), jutustamine piltide järgi, joonistamine süžee järgi, vestlus, rühmaga kinos ning teatris käimine, lugemine enne magamaminekut, multifilmide loomine etteloetud raamatute järgi, lugemispesa loomine, raamatuesitluste külastamine, raamatukangelaste mänguasjade nurgake rühmas, eesti raamatu nädal, raamat sünnipäevakingituseks, laste joonistuste näitus, õppemängud digivahenditega (mõistatused, viktoriinid, sõnamängud).

Samuti toimub tihe koostöö eesti lasteaedadega, korraldatakse ühisüritusi (vastlad, jõulud jm), ettevalmistamine ning osalemine konkurssidel „Eesti keele kaunis kõla“ jm.

Hallap ja Padrik (2008b: 27-29) peavad laste lugemishuvi äratamisel oluliseks järgnevat:

- ettelugemisel on hea kasutada eri tüüpi tekste : muinasjutud, näidendid, luuletused;
- on hea juhtida laste tähelepanu tekstide eripäradele: näiteks head ja halvad tegelased, õnnelik lõpp muinasjuttudes, ilmekas dialoog näidendites, riimuvad sõnad luuletustes. Niimoodi kujuneb lastel alateadlik žanri tunnetus;
- tööd tekstiga võiks teha iga päev, ning päeva jooksul;
- luua sobiv õhkkond pehme patjadega ning värvilise valgusega;
- oluline on visuaalne materjal: pildid, nukud;
- teksti ettelugemisel on hea kasutada teatraalsust – muuta kõne tempot, hääle tugevust ja kõrgust ning teha pause;
- kasutada tekste dramatiseeringutes ning rollimängudes;
- soodustada laste iseseisvat raamatute uurimist;
- ergutada lapsi kodust kaasa võtma sama raamatut, mida rühmas loetakse, ergutada koduste rääkima, mida laps sai teada, mille üle arutleti
- Kaasata lapsed raamatute valikusse, arvestades laste vanuselist ning soolist eripära.

Huvipakkuv on osalemine Lastekirjanduse Keskuse poolt korraldatud perehommikutel ning mudilastundides. Seal saavad vanemad koos lastega raamatuseiklustest osa. Igal perehommikul on oma teema. Perehommikutel jutustatakse ja kuulatakse põnevaid lugusid, lapsed saavad tuttavaks kirjanike ja illustraatoritega ning tutvuvad uute raamatutega. Mängitakse tähe-, sõna- ja riimimänge, meisterdatakse ja joonistatakse. Samuti jagatakse lapsevanematele teadmisi laste lugema suunamisest ja aidatakse valida eakohaseid raamatuid. (ELK 2021)

Õpetajatele koostatud küsimustikus oli kuus küsimust seotud eesti lastekirjandusega. Küsimuste eesmärk oli teada saada, kui teadlikud on õpetajad eesti lastekirjandusest, milliseid raamatuid nad kasutavad õppe- ja kasvatustegevuses. Uuringust saadud andmetest selgus, et õpetajad enamasti kasutavad eesti autorite klassikalisi teoseid, mis on kirjutatud eelmisel sajandil. Uuringu käigus saadud andmete põhjal järeldub, et õpetajad ei ole piisavalt teadlikud eesti lastekirjandusest ja vajavad ülevaadet tänapäeva eesti lastekirjanduse teostest. Uuring tõi välja vajaduse soovitada õpetajatele viimastel aastakümnetel ilmunud ning vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanike teoseid. Uuringu praktiline tulemus on loetelu autoritest, mida õpetajad võivad kasutada õppe- ja kasvatustegevustes.

Lastekirjanduse Keskuse koduleheküljel on edastatud põhilised raamatusoovitused e-kataloogi rubriigis „Raamatukogu soovitab“. Raamatud on jaotatud nelja rühma: lastele vanuses 0–7 aastat, lastele vanuses 8–12 aastat, noortele alates 13. eluaastast ja eesti lastekirjandus vene keeles. Nimestikud hõlmavad algupärase ja tõkelastekirjanduse paremikku, raamatuid valivad keskuse asjatundjad. Valikut täiendatakse jooksvalt. (Lastekirjanduse Keskus 2021)

Toetudes uurimuse tulemustele ning Lastekirjanduse Keskuse raamatusoovitustele koostati eesti lastekirjanike teoste loetelu, teose lühikirjelduse ja mainiti selle õppe- ja kasvatustähtsust. Teoste valimisel võeti arvesse 5-7aastaste laste vanuselised iseärasused. Selle loetelu koostamisel piirdus autor bakalaureusetöö ulatusega ega võtnud sihiks käsitleda kõiki kaasaegse eesti lastekirjanduse teoseid.

Beaty ja Pratt (2003: 4-23) loetlevad olulisi kriteeriume, mis võivad aidata lasteraamatute valimisel :

- huvitavad illustratsioonid,
- tegelased, kellega lapsed võivad samastuda,
- lastele tuttav teema,
- meeldejäävad sõnad; riim, rütm või kordus,
- tänapäevane teema,
- teema või tegelane, millega saab lõimida õppe- ja kasvatustegevust.

Uurimistöö käigus vaadeldi palju raamatuid, millest valiti välja kõige huvitavamad ja sobivamad eri žanri ning teemadega teosed:

1) Luule

Eno Raud „Kuukujuline kõrvits. /Тыкволунье/ (2011). Luuleraamat lastele nimetusega ”Kuukujuline kõrvits” on kokku pandud Eno Raua luuletustest, mis on ilmunud erinevatel aastatel. Luuletused on vene keelde tõlkinud vene luuletaja, tõlkija ja lastekirjanik Mihhail Jasnov. Raamat on adresseeritud koolieelikutele. (KPD Kirjastus, 2021)

Markus Saksatamm „Kus on tuukri koduke?“ /Дядя Отто и Рак Ракович /. Vaimukate fantaasialugudega laste austuse ära teeninud Markus Saksatamme luulekogu pajatab läbi 23 luuletuse humoorika loo onu ja tema lahutamatu kaaslaste vähi kõikevõitvast sõprusest. Kirjanik Saksatamm on juba kogunud tuntust venekeelsete laste hulgas. Ta on käinud mitmetes venekeelsetes koolides ja lasteaedades üle Eesti oma jutte ette lugemas ja kohanud kõikjal sooja ja emotsionaalset vastuvõttu. Eesti kultuuri ja mõtteilma tutvustamine kohalikele venekeelsetele lastele aitab kaasa nende kergemale suhtestumisele siinse eluga. (KPD Kirjastus, 2021)

2) Jutud

Kristiina Kass „Petra lood“. Tõlgitud vene keelde 2011. aastal. Raamat sisaldab lugusid lasteaiaaegse tüdruku elust. Raamatu sündmused moodustavad tore aegajalise ringi – kirjeldatakse Petra aastat. Autor alustab kelgutamis- ja uusaastalugudega, seejärel värvitakse mune, minnakse suvilasse ja korjatakse sügisande. Raamatu viimane lugu jutustab taas aastavahetusest. Kõik lood on kirjeldatud just lapse vaatevinklist. Raamatus on käsitletud sõbralikke peresuhteid, kus vanemad on toetavad, väärtustavad lapse leidlikust ning lasevad maailma

avastada. „Petra lood“ võiks olla käsiraamatuks vanematele kasvatamaks lapsi sama elujulgeks ja loovaks kui peategelane. (Undrits: 196-197)

Eno Raua „Sipsik“ on raamat sõprusest ning toetusest. Lugu õpetab vastutustundlikkust, austust ja töökust. Raamat on täis erinevaid õpetlikke lugusid, kui ohtlik on kõndida katustel ohutusmeetmeid järgimata, võib kukkuda; kui saad külmas vees märjaks, võid haigeks jääda. Eno Raua raamatus „Naksitrallid“ on puudutatud väga olulisi teemasid nagu inimese ja looduse suhted, sõprus, üksindus, isikuvabadused ning kuulsuse koorem (Niitra 2018).

Aino Pervik „Kuidas töötada presidendina“. Tõlgitud vene keelde 2013. Aino Perviku lasteraamat (originaali nimetusega „Presidendilood“) on väljapaistev teos nii kirjanduslikus kui pedagoogilises mõttes. Raamat tutvustab Eesti kultuuri, laps saab rohkem teada Eesti riiklikest pühadest nagu iseseisvuspäev, isadepäev. Laps tutvub presidendi ametiga ja saab teada, milliseid kohususi tal on. Raamat õpetab sõbralikkust, rahulikkust, inimlikkust ning kuidas lahendada keerulisi situatsioone. (KPD Kirjastus, 2021)

Aino Perviku „Paula elu“ lood on kirjutatud ja kujundatud lapse jaoks jõukohaseks, neile eduelamust pakkuvaks. Lihtne ja napp tekst paneb mõtlema, annab teadmist ja tuge. Sarjal on üldistust, suurel hulgal headust, autor müksib väärtushoiakuid õige rajaotsa suunas. Ta ei anna selgesõnalisi hinnanguid, vaid usaldab lugeja mõistmisvõimet. Laps õpib toime tulema erinevate olukordadega, mõned tekitavad Paulas häbi, hirmu, väsimust. Ta leiab sõpru, harjub kiirustava maailmaga. Saab teada, et teistel on enam-vähem sarnased mured ja läbielamised samadel põhjustel. Ning, et neist saab üle kui pere ja sõbrad on toeks. (Kumberg 2018: 176-177)

Epp Petrone raamat „Meie Eesti“ on ilmunud 2018. aastal nii eesti kui ka vene keeles. Väikesel Annal on rohkelt küsimusi Eesti kohta, millele ema tasakaalukalt ja arukalt vastuseid annab. Autor arutleb eestlaseks olemise üle – milline on eestlase nägu ja iseloom. Kokku saab südamlilik teekond läbi aja, looduse ja loomuse. Raamat on kirjutatud väikesele lapsele mõistetavas võtmes. „Meie Eesti“ on lasteraamat mitte ainult harimise, vaid ka armastuse ja integratsiooni tekitamise võimalus. (Petrone 2018)

Jaan Rannapi „Jutte loomadest“ on tõlgitud vene keelde 2014. aastal. Nendes jutustustes ja väikelastele mõeldud loomalugudes asetsevad kesksel kohal looduse ja inimese suhted. Laps saab teada, mis juhtub, kui tikkudega mängida, samuti tutvub tuletõrjuja elukutsega ning saab teada, mis on truu sõprus. Raamatu kaudu õpetatakse käitumis- ning ohutusreegleid ning kasvatatakse lugupidavat suhtumist loodusesse. (KPD Kirjastus, 2021)

Leelo Tungal „Barbara ja sügiskoerad“, „Barbara ja suvekoerad“ on tõlgitud vene keelde 2012. aastal. Raamatus teadvustatakse kerges jutuvormis lugejatele palju meie elu tähtsaid põhiväärtusi. See on eriti tähtis lastekirjanduse puhul. Leelo Tungla raamatutes räägitakse laste ja vanemate suhetest ja sellest, kuidas peab suhtuma lemmikloomadesse ja üldse loodusesse. (KPD Kirjastus, 2021)

Edgar Valteri „Kuidas õppida vaatama“. Tõlgitud vene keelde 2020. aastal. Raamat "Kuidas õppida vaatama?" räägib sellest, et looduse vaatamine ei pruugigi veel tähendada nägemist. Võrreldud on fotopilti ja kunstniku joonistatud pilti nii, nagu tema mõnd loodusnähtust näinud või ette kujutanud on. Raamat tekitab emotsionaalset huvi looduse vastu ja lugejal-vaatajal tekib sellesse isiklik suhe. Teatud mõttes raamat õpetab vaatama, nägema ja fantaseerima. (KPD Kirjastus, 2021)

E. Valteri „Pokuraamat“ suunab last ümbritsevat tähele panema ja seal, kus esmapilgul näib olevat vaid tühjus, märkama midagi enamat. See õpetab lugejat kasutama fantaasiat ning andma vaba voli oma kujutlusvõimele. Tänapäevases linnastunud ja tehnoloogiakeskses ühiskonnas on loodusega järjest vähem kokkupuudet. Linnalapse jaoks on „Pokuraamatu“ müstiline maailm tavapärase keskkonnaga võrreldes midagi teistsugust ja huvitavat. Pokud aitavad seda põnevat maailma lapsele lähemale tuua, kasvatavad keskkonnasõbralikku mõtlemist ning sütitavad sooje tundeid kõige maalähedase suhtes. (Iro 2018)

Silvi Väljali raamatus „Jussikese seitse sõpra“ köidavad väikest lugejat värvirikkad suurte detailidega illustratsioonid. Raamatus selgitatakse nädalapäevade olemust: viis esimest

päeva on täidetud tööga, nädalavahetusel aga koristatakse ja puhatakse. Jussikesele teed näitavad loomad annavad edasi õpetussõnu: töö on tähtis ja edeneb kiiremini, kui säilitatakse hea tuju ja leitakse kaaslasi, kellega koos on hiljem vahva aega veeta. Lastele seletatakse, mis on töökus, tarkus, hoolivus, sõprus. (Randmaa 2018: 90-91)

Andrus Kivirähki raamat „Kaka ja kevad“ sisaldab lustlikke lühijutte. Tõlgitud vene keelde 2010 aastal. Ülesehituselt meenutab raamat loodusõpetuse õpikut. Lood algavad kevadega, sündmused on sätestatud järjekorda: Eesti Vabariigi sünnipäev, sinililled, emadepäev, laeva suvepuhkus, kool, kartulivõtt, jõulud. Terve aastaringi jagu uusi teadmisi. „Kaka ja Kevad“ on üks hea õpik. (Belkov, 2018: 200-201)

Andrus Kivirähki „Leiutajateküla Lotte“ „Lotte Reis lõunamaale“ raamat räägib koeratüdruk Lotte elust Leiutajatekülas, mis asub suure mere ääres. Kirjanik annab lastemaailma siirust ja tõetruudust edasi naljakate tegevuste kaudu. Lottest õhkub energiat, mitmekülsust, temas on peidus kõikide pisipoiste ja -plikade omadused: naiivsed ulakused, kindel siht millegi õnnestumise poole. Raamatus on loodud vägivallavaba, ent hoogsa tegevustikuga tekst. Raamat räägib sõprusest, hoolivusest ja perekonnast, kus hoolitakse lastest. Laste arendamisel on abiks Lotte atlas, mitmesugused tegelusraamatud ning lauamängud. (Niitra 2018: 178-179)

3) Muinasjutud

August Jakobson "Eesti rahva muinasjutte lindudest ja loomadest". Tõlgitud vene keelde 2004. a. Raamat sisaldab 34 õpetlikku loomamuinasjuttu, viis neist on esitatud paralleelselt eesti ja vene keeles. Eelkoolilastele ja nooremale koolieale. (KPD Kirjastus, 2021)

Oskar Luts „Nukitsamees ja teised eesti muinasjutud“ (2017). Kogumikus sisalduvad muinasjutt „Nukitsamees“ ja teised jutud on kirjutatud lastele, kuid nad lubavad ka täiskasvanutel mõttetiivul lapsepõlvradadele kanduda. Neil Oskar Lutsu juttudel on kultuslik mõõde, nad on rahvusele omaste väärtuste kandjaks, mis nõuab suurt täpsust sõnavara valikul ja tõetruudust folkloorse ainese esitamisel. Kogumikus kannavad lood ühisnimetust laste jutud, kuid nad on mõeldud erinevas vanuses lastele ning põimivad erinevaid kirjanduslikke žanre alates muinasjuttudest kuni memuaarideni välja. (KPD Kirjastus, 2021)

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada, millistes tegevustes ja mil määral kasutavad Tallinna vene õppekeelega lasteaiaõpetajad eesti lastekirjandust; teada saada, millised eesti lasteraamatute tegelased on tuttavad lastele; pakkuda võimalusi ja võtteid eesti lastekirjanduse kasutamiseks vene õppekeelega lasteaias.

Uurimus viidi läbi 2021. aasta märtsis. Uurimisvahendina kasutati ankeeti lasteaiaõpetajatele ning küsimustikku 5-7aastastele lastele. Uurimuses osales 41 lasteaiaõpetajat kolmest Tallinna lasteaiast ning 30 last. Tulemustest selgus, et kõik uuritud kolme lasteaia töötajad kasutavad eesti lastekirjandust õppe- ja kasvatustegevustes, ning lastele on tuttavad eesti lastekirjanike teosed.

Uuringu käigus selgus, et õpetajad kasutavad eesti lastekirjandust õppe- ja kasvatustegevustes valdkonnas „Keel ja kõne“. Kõige sagedamini kasutatakse eesti lastekirjandust ettelugemisel. Samuti märkisid õpetajad, et kasutavad tõlgitud lastekirjandust dramatiseeringutes, vestlemisel ning jutustamisel.

Uurimusest selgus, et vene õppekeelega lasteaias enim kasutatud lastekirjanikud on Eno Raud, Leelo Tungal, Ellen Niit ning Edgar Valter. Uurimuse käigus selgus, et kaasaegsetest eesti autoritest on kõige populaarsemad Andrus Kivirähk, Aino Pervik, Kristiina Kass. Viimase aja jooksul loetud raamatutest nimetati kõige rohkem „Sipsikut“, „Nublut“, „Jussikese 7 sõpra“, „Kevadet ja Kakat“, „Pokuraamatut“, „Naksitralle“ jt. Uurimuse tulemustest võib järeldada, et õpetajad kasutavad mitte ainult tuntud lastekirjanike raamatuid, vaid ka kaasaegsete kirjanike raamatuid. Siiski selgus uuringust, et nüüdiskirjandust tuntakse vähem. Uuringust selgus, et eesti lastekirjanduse valimisel ettelugemiseks lähtuvad õpetajad laste vanusest ning raamatu sisust/õpetusest. Õpetajate vastuste põhjal võib järeldada, et nad teavad küllaltki palju kaasaegsest eesti lastekirjandusest, kuid õppetegevustes kasutavad rohkem vanu klassikute teoseid.

Tulemusest võib teha järeldusi, et õpetajate poolt pakutud eesti lastekirjandus soodustab lugemishuvi kujunemist. Õpetajate arvates peab raamat olema eakohane, põnev, pildirikas, huvitava süžeeaga. Kui raamat on huvitav, tekitab lastel huvi raamatu sisu ja tegelaste vastu,

mis omakorda soodustab lugemishuvi kujunemist, arendab kõnet ning kujutlusvõimet. Samuti kujunevad raamatute mõjul laste väärtused ja käitumiskultuur.

Uuringu tulemustest selgus, et enamusele lastest on tuttavad eesti kirjanike raamatud. E. Raua raamatut „Sipsik“ nimetati 24 korral. Samuti on lastele tuttavad kaasaegsete kirjanike teosed, sellised nagu A. Kivirähki „Leiutajate küla Lotte“, „Limpa ja mereröövlid“, E. Petrone „Meie Eesti“ jt. Eesti lastekirjanduse lemmikraamatutest nimetati „Sipsikut“ 10 korral, „Naksitralle“ 2 korral, „Pokusid“, „Sipsiku reisi kuule“, „Pintselsabased“ ning „Jänku-Jussi lugusid“ ühel korral. Lemmiktegelastest nimetati Sipsikut ning Jussi ja Jassi. Saadud tulemusest võib teha järelduse, et vanemad ning lasteaiaõpetajad tutvustavad eesti lastekirjandust lastele. Tulemused näitavad ka, et õpetajad kasutavad lasteaias ühtesid raamatuid, kodus lapsed loevad teisi.

Kuna koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on sätestatud, et õppe- ja kasvatus-tegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös, siis võiksid õpetajad teha rohkem koostööd vanematega. Õpetajad võiksid kaasata lapsevanemaid tutvumisprotsessi lastekirjandusega, paluda raamatut kodus ette lugeda ning arutleda, millest raamat räägib. Lapsevanemaid võiks kutsuda rühma raamatuid lastele ette lugema.

Uuringu käigus saadud andmete põhjal selgus, et õpetajad ei ole piisavalt teadlikud kaasaegsest eesti lastekirjandusest ja vajavad ülevaadet tänapäeva eesti lastekirjanduse teostest. Selleks on hea võimalus osaleda Lastekirjanduse Keskuse poolt korraldatud perehommikutel ning mudilastundides. Perehommikutel jutustatakse ja kuulatakse põnevaid lugusid, lapsed saavad tuttavaks kirjanike ja illustraatoritega ning nad tutvuvad uute raamatutega. Samuti jagatakse teadmisi laste lugema suunamisest ja aidatakse valida eakohaseid raamatuid.

Bakalaureusetöö tõi välja vajaduse soovitada õpetajatele viimastel aastakümnetel ilmunud ning vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanike teoseid. Uuringu praktiline tulemus on loetelu autoritest, mida õpetajad saavad kasutada õppe- ja kasvatustegevustes.

Uurimistöö piiranguks võib pidada väikest valimit, mille tõttu ei saanud teha põhjalikumaid järeldusi, ning et autoril ei olnud võimalik läbi viia laste küsitlust täies mahus. Mõned ankeedid täitsid lastevanemad.

Edaspidi võiks läbi viia uurimuse kõikides vene õppekeelelaste lasteaedades erinevates maakondades, et saada ülevaade vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanduse kasutamisest õppe- ja kasvatustegevustes; koostada eesti lastekirjanike vene keelde tõlgitud teoste nimekiri, et see oleks kõigile kasutamiseks kättesaadav iga vene õppekeelelaste lasteaia metoodilises kabinetis; välja töötada abimaterjale, mis annaksid õppe- ja kasvatustegevuste erinevate teemade puhul õpetajatele juhtnööre või ideid eesti lastekirjanduse kaudu lõimimise võimalustest.

SUMMARY

The title of the bachelor's thesis is: "The use of Estonian children's literature in learning and educational activities, given the example of three kindergartens with Russian language of education in Tallinn". The author of the thesis is a student from the Narva College of University of Tartu, Rozalli Žmud. The original workpiece was created during 2020–2021 university year, and was initially written in Estonian language. The thesis consists of 70 pages and Maret Annuk was assigned as a task supervisor.

The aim of the present bachelor's thesis was to find out in which activities and in what ways Estonian children's literature is used in learning and educational activities in preschool child care institutions with Russian language education. An additional aim was to find out which characters in Estonian children's books are familiar to children. A questionnaire for preschool teachers was used as a measurement instrument. 41 preschool teachers from Tallinn preschool child care institutions with Russian education language participated in the research and so did 30 children aged 5-7 years.

The results revealed that only the third part (34.1%) of the respondents constantly use Estonian children's literature in their teaching and educational activities. Estonian children's literature is integrated into different fields of learning, most of all in the field of "Language and Speech". Estonian children's literature is most often used in reading aloud. Teachers also noted that they use Estonian children's literature for dramatization, conversation and storytelling.

The results showed that the most used Estonian children's writers are Eno Raud, Leelo Tungal, Ellen Niit and Edgar Valter. The most popular contemporary Estonian children's authors are Andrus Kivirähk, Aino Pervik and Kristiina Kass. The results of research showed that teachers use not only books of well-known children's writers, but also the books written by contemporary writers. However, the results showed that contemporary literature is less known.

According to teachers' opinion Estonian children's literature that is offered by them promotes the development of interest to reading. Book must be age-appropriate, exciting, rich in pictures and have an interesting plot. If the book is interesting, the children become interested

in the content of the book and the characters. This promotes the development of reading interest, develops speech and imagination. Books also develop children's values and behavioral culture.

The results of research showed that most children are familiar with children's literature of Estonian writers. E. Raud book "Sipsik" was mentioned 24 times. Children are also familiar with the books of contemporary writers, such as A. Kivirähk, E. Petrone and others. Kindergarten teachers and parents introduce Estonian children's literature to children. Also, it became clear that teachers use books of one's authors in kindergarten, children read others at home.

According to the data, it can be concluded that teachers should be acquainted with the widest possible range of Estonian contemporary children's authors, to present their books to children. For this purpose, there is a good opportunity to participate in family mornings and toddler lessons organized by the Children's Literature Center, where children and teachers can get acquainted with writers and illustrators and get acquainted with new books. Parents and teachers are also given knowledge about guiding children to read and are helped to choose age-appropriate books. Also, teachers could involve parents in the process of reading children's literature, asking them to read the book at home and discussing what the book is about. Parents can be invited into the kindergarten to share of their children's favorite stories.

KIRJANDUS

Aas, A., Belkov, K. jt. (2018) *Eesti lastekirjanduse kuldvara*. Viljandi: Print Best: 5.

Arzamastseva = Арзамасцева И.Н., Николаева С.А. Детская Литература. М., 2000: 7-34.

Beaty J. J.; Pratt L. (2003) *Early literacy in preschool and kindergarten*. Upper Saddle River, New Jersey : Merrill: 4-23.

Belkov, K (2018) Kaka ja kevad. A. Kivirähk. *Eesti lastekirjanduse kuldvara*. Toim. Jaanika Palm. Viljandi: Print Best: 200-201.

Eesti Lastekirjanduse Keskus (2021) https://www.elk.ee/?page_id=309 (viimati vaadatud 10.05.2021).

Gritsenko = Гриценко З.А. Детская литература. Методика приобщения детей к чтению. 2-е изд., испр. М., 2007: 3.

Hallap, M.; Padrik, M. (2008a) Keel ja kõne: kuulamine ja kõnelemine, lugemine ja kirjutamine. Toim. Eve Kikas. *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: TÜ Kirjastus: 298.

Hallap, M.; Padrik, M. (2008b) *Lapse kõne arendamine. Praktilisi soovitusi kõnelise suhtlemise kujundamisel*. Tartu: TÜ Kirjastus: 27-29.

Hallap, M.; Padrik, M. (2009) Valdkond „Keel ja kõne“. Toim. E. Kulderknap. *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. Tartu: Kirjastus Studium: 26-43.

Haridusportaal (2021) [Lasteaiatoetaja | Haridusportaal edu.ee](https://lasteaiatoetaja.haridusportaal.edu.ee) (viimati vaadatud 16.04.2021).

Hirsjärvi, S.; Remes, P.; Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Jaaksoo, A. (2014) Võti Eesti laste ja noorte kirjandusele XIX-XXI saj. Tallinn: KPD Kirjastus: 29-32.

Kaljo, L. (2017) *Eesti lastekirjanduse kasutamine kahe Kohtla-Järve lasteaia näitel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool Narva Kolledž <http://hdl.handle.net/10062/56740> (viimati vaadatud 12. 05. 2021).

Kass = Касс К. Истории про Петру. Таллинн : КПД, 2011.

Kasser = Кассер, Р. Школа вежливости, или Как себя вести. Таллинн : Avita, 2002.

Kivi, L., Sarapuu, H. (2005) Keel ja kõne. Toim. Henno Kairit. *Laps ja lasteaed*. Tartu: Atlex: 227-230.

Kivirähk = Кивиряхк А. Лотте из деревни изобретателей. Таллинн: Tallinna Raamatutrükikoda, 2009.

Kivirähk = Кивиряхк А. Лимпа и пираты. Таллинн : Varrak, 2009.

Klein, M. (2015) Lõimumine kirjanduse kaudu. *Õpetajate Leht* 27. 11. 2015 <https://opleht.ee/2015/11/loimumine-kirjanduse-kaudu/> (viimati vaadatud 10. 05. 2021).
Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772> (viimati vaadatud 10. 04. 2021).

Korsten= Корстен Т. Русские и эстонские дети могли бы читать одни и те же книжки. Северное Побережье. 2014. <https://severnojepoberezhje.postimees.ee/6587766/russkie-i-estonskie-deti-mogli-by-chitat-odni-i-te-zhe-knizhki> (viimati vaadatud 16. 04. 2021).

KPD Kirjastus. Eesti kirjanikud lastele. <https://www.kpd.ee/index.php/katalog/kompendium> (viimati vaadatud 13. 05. 2021).

Krusten, R. (1995) *Eesti lastekirjandus*. Tartu: Elmatar : 14–16.

Krusten, R.; Kumberg, K., Mürsepp, M. jt (2006) *Lastekirjanduse sõnastik*. Toim. Janika Palm, Ülle Väljataga. Tartu : Greif: 101-104.

Kultuuriministeerium (2011) *Ühise teabevälja edendamise toetused on selgunud* <https://www.kul.ee/uudised/uhise-teabevalja-edendamise-toetused-selgunud> (viimati vaadatud 10. 05. 2021).

Kumberg, K (2018) Paula elu. Pervik A. *Eesti lastekirjanduse kuldvara*. Toim. Jaanika Palm. Viljandi: Print Best: 176-177.

Kurik, K. (2012) *Lasteaiaõpetajate arvamused lasteraamatute kasutamisest laste kooliks ettevalmistamisel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. <http://hdl.handle.net/10062/25934> (viimati vaadatud 10.05.2021).

Kuzmenkova= Елена Кузьменкова, Галина Рысина. Воспитание будущего читателя : литературно-художественное развитие детей 3-5 лет М., 2005: 3-30.

Kutsestandardid: Õpetaja, tase 6 (2020) <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10824210> (viimati vaadatud 10. 05. 2021).

Laasik, T. jt. (2009) Valdkond „Mina ja Keskkond“. Toim. E. Kulderknup. *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. Tartu: Kirjastus Studium: 7-8.

Lagerspetz, M. (2017) *Ühiskonna uurimise meetodid*. Tallinn: TLÜ Kirjastus: 156-167.

Lastekirjanduse sõnastik (2006). Toim. Janika Palm, Ülle Väljataga. Tartu : Greif: 101.

Lerkanen M-K (2007) *Lugema õppimine ja õpetamine*. Tartu : TÜ Kirjastus.

Ma, J. (2007) Reading the word and the world’ – how mind and culture are mediated through the use of dual-language storybooks *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education* Volume 36, Issue 3, September 2008, pp 237-251 Available at <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1080/03004270802217686>, accessed April 2021, 07.

Mallene, S. Vaikmäe, I. (2010) *Lugeda on vahva! : mõtteid ja võtteid lugema innustamiseks*. Tallinn : TEA Kirjastus: 4-5.

Müürsepp, M. (2003) *Lastekirjandus – müüt, pilt, lugu, laps*. Tallinn: TPÜ Kirjastus.

Müürsepp, M. (2009) Laps ja raamat. *Lasteaialaps peres*. Koost. Lilian Kivi, Helgi Sarapuu. Tartu: Atlex: 97-104.

Naqvi, R.; Thorne K. J.; *et al* (2012) Reading dual language books: Improving early literacy skills in linguistically diverse classrooms. *Journal of Early Childhood Research Volume 11, Issue 1*, February 2013, pp 3-15 Available at <https://journals-sagepub-com.ezproxy.utlib.ut.ee/doi/10.1177/1476718X12449453> , accessed April 2021, 07.

Niitra, M (2018) Lotte reis lõunamaale. A. Kivirähk. *Eesti lastekirjanduse kuldvara*. Toim. Jaanika Palm. Viljandi: Print Best: 178-179.

Nugin, K. (2013) Keskkonna loomine. *Üldõpetuse rakendamine lasteaias*. Koost. Kristina Nugin. Tartu: AS Atlex: 84.

Ots= Отс, М. (2017) *Приобщение дошкольников к эстонской детской литературе через взаимодействие педагогов ДДУ и родителей*. Бакалаврская работа. <http://hdl.handle.net/10062/55570> (viimati vaadatud 13. 05. 2021).

Pervik = Первик, А. Паула. Таллинн : Aleksandra, 2011.

Pervik = Первик, А. Как работать президентом. Таллинн : КПД, 2013.

Petrone = Петроне Е. Наша Эстония. Tartu : Petrone Print, 2018.

- Petrone, E. (2018) "*Meie Eesti*". *Minu mõtted raamatust ja meie pisikestest eestimaalastest*. <https://epp-petrone.ee/2018/02/08/meie-eesti-minu-motted-raamatust-ja-meie-pisikestest-eestimaalastest/> (viimati vaadatud 09. 05. 2021).
- Randmaa, L. (2018) Jussikese seitse sõpra. S. Väljal. *Eesti lastekirjanduse kuldvara*. Toim. Jaanika Palm. Viljandi: Print Best: 90-91.
- Raud* = Рауд, Э. Рыба ходит, колобродит. Таллинн : KPD Kirjastus, 2003.
- Raud*=Рауд, Э. Сипсик. Таллинн : Tallinna Raamatutrükikoda, 2010.
- Raud*=Рауд, Э. Муфта, Полботинка и Моховая Борода. Москва : Нигма, 2015.
- Rückenberg, E.-R. (2015) *5-6-aastaste laste kogemused lastekirjandusega*. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool
<https://www.etera.ee/zoom/4390/view?page=1&p=separate&search=R%C3%BCckenberg&tool=search&view=0,683,2481,2825> (viimati vaadatud 12. 05. 2021)
- Sillat, J. (2019) *Lastekirjanduse kasutamine õppe- ja kasvatustegevustes Tallinna lasteaedade näitel*. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool
[https://www.etera.ee/zoom/73879/view?page=1&p=separate&search=U%C5%A1akova,%20A.%20\(2018\)&tool=search&view=0,0,2481,3508](https://www.etera.ee/zoom/73879/view?page=1&p=separate&search=U%C5%A1akova,%20A.%20(2018)&tool=search&view=0,0,2481,3508) (viimati vaadatud 13. 05. 2021).
- Tammemäe, T. jt. (2020) *OECD rahvusvahelise alushariduse ja laste heaolu uuringu IELS 2018 tulemused Eestis*. Haridus- ja Noorteamet: Tallinn https://www.hm.ee/sites/default/files/iels_raport_2020.pdf (viimati vaadatud 03.05.2021).
- Ušakova, A. (2018) *Lastekirjanduse tõlkimine eesti keelest vene keelde: kultuurispetsiifilised aspektid lastekirjanduses*. Magistritöö. Tallinna Ülikool
[https://www.etera.ee/zoom/45461/view?page=1&p=separate&search=U%C5%A1akova,%20A.%20\(2018\)&tool=search&view=0,427,2481,3081](https://www.etera.ee/zoom/45461/view?page=1&p=separate&search=U%C5%A1akova,%20A.%20(2018)&tool=search&view=0,427,2481,3081) (viimati vaadatud 12. 05. 2021).

Valter= Вальтер Э. Поки. Москва : РОСМЭН, 2014.

Väljal= Вяльял, С. Семь друзей Юссике. Таллинн: Avita, 2002.

Õunapuu, L. (2014) *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf(viimati vaadatud 10. 05. 2021).

LISA 1.

Lugupeetud õpetaja!

Olen Tartu Ülikooli Narva kolledži koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala III kursuse üliõpilane Rozalli Žmud. Pöördun Teie poole, et koguda andmeid bakalaureusetöö tarbeks, mille teemaks on „Eesti lastekirjanduse kasutamine õppe- ja kasvatustegevuses Tallinna vene õppekeelelaste lasteaedades”. Käesoleva töö eesmärk on selgitada välja, kas ja mil määral vene õppekeelelaste lasteaiaõpetajad kasutavad õppe- ja kasvatustöös eesti lastekirjandust. Küsimustik on anonüümne ja küsitluse andmeid kasutatakse lõputöö eesmärkide saavutamiseks. Palun edastada minu küsimustik lasteaiaõpetajatele, sellele vastamine võtab orienteeruvalt aega 10-15 min. Õpetajad võivad vastata ka vene keeles.

Küsimustik on leitav siit: <https://forms.gle/Dwy6BVAVzWtfj49w8> Palun vastata ankeedile hiljemalt 17. 03.2021

Küsimuste tekkimise korral või tagasiside soovi korral saab minuga ühendust võtta e-maili aadressil: rozakela@gmail.com

Ette tänades

Rozalli Žmud

Здравствуйте!

Я студентка 3 курса Нарвского колледжа Тартуского университета по специальности «Педагог детских дошкольных учреждений в многоязычной учебной среде». Прошу вашей помощи в проведении исследовательской работы по теме «Использование эстонской детской литературы в учебно-воспитательной деятельности в детских садах с русским языком обучения».

Цель данной работы - выяснить, используют ли воспитатели детских садов с русским языком обучения эстонскую детскую литературу в учебно-воспитательной работе и в какой степени, а также способствует ли знание эстонской детской литературы развитию интереса детей к чтению.

Анкетирование является анонимным. Результаты исследования будут использованы в обобщенном виде только в рамках исследовательской работы. Заполнение анкеты займет ориентировочно 10-15 минут. Анкету можно заполнять на русском языке.

Отправьте, пожалуйста, мою анкету учителям детского сада. Заполнение анкеты займет ориентировочно 10-15 мин. Учителя могут отвечать на вопросы на русском языке. Анкету можно найти здесь: <https://forms.gle/Dwy6BVAVzWtfj49w8> Прошу заполнить анкету до 17.03.2021

Если у вас возникнут какие-либо вопросы или вы пожелаете получить обратную связь, вы можете связаться со мной по электронной почте: rozakela@gmail.com

В надежде на сотрудничество,
Розалли Жмудь

KÜSIMUSTIK (Google Vormid)

1. Teie vanus Возраст

- 20-30 a
- 30-40 a
- 40-50 a
- 50-60 a
- 60-70 a

2. Haridustase/Образование

- Erialane kõrgharidus/ профессиональное высшее образование
- Erialane kesk/eri haridus среднее специальное профессиональное образование
- Rakenduslik kõrgharidusõpe /прикладное высшее образование
- Muu kõrgharidus/ другое высшее образование
- Muu_____

3. Tööstaaž alushariduse pedagoogina /Стаж работы педагогом

- 1-3 a
- 3-5 a
- 5-10 a
- 10-15 a

- 15-20 a
- 20-30 a
- 30-40 a

4. Teie amet lasteaias/ ваша должность

- Rühmaõpetaja/учитель
- Eesti keele kui teise keele õpetaja/ учитель эстонского языка
- Liikumisõpetaja/спортивный работник
- Keelekümbel
- Professionaalne eestikeelne rühmaõpetaja
- Muu Иное _____

5. Mis vanuses lastega Te töötate? С детьми какого возраста вы работаете?

- 3-4 a
- 4-5 a
- 5-6 a
- 6-7 a
- Muu Иное _____

6. Kas Te kasutate õppe- ja kasvatustegevustes eesti lastekirjanike vene keelde tõlgitud teoseid? Используете ли вы в учебно-воспитательной деятельности произведения эстонских детских авторов, переведенные на русский язык?

- Mõnikord/Иногда
- Jah, pidevalt/ Да, постоянно
- Kasutan vähe/Использую редко
- Ei kasuta üldse/Не использую совсем
- Muu Иное _____

7. Millises õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnas kasutate eesti lastekirjanike vene keelde tõlgitud raamatuid? Palun märkige kõik sobivad. В каких направлениях учебно-воспитательной деятельности вы используете произведения эстонских детских авторов переведенных на русский язык? Пожалуйста, отметьте все подходящие.

- Mina ja keskkond/Я и среда
- Keel ja kõne/ Язык и речь
- Matemaatika/Математика
- Eesti keel kui teine keel/ Эстонский как второй язык
- Kunst/Искусство
- Muusika/Музыка
- Liikumine/движение
- Muu Иное _____

8. Milliste eesti lastekirjanike raamatuid te kasutate õppe- ja kasvatustegevuses? Произведения каких эстонских детских писателей переведенных на русский язык вы используете в своей работе? Пожалуйста, отметьте все подходящие

- Eno Raud/Эно Рауд
- Edgar Valter/Эдгар Вальтер
- Ellen Niit/Эллен Ниит
- Kristiina Kass/Кристина Касс
- Aino Pervik/Айно Первик
- Leelo Tungal/Леэло Тунгал
- Andrus Kivirähk/Андрус Кивиряхк
- Oskar Luts/Оскар Лутс
- Muu Иное _____

9. Milliseid õppemeetodeid kasutate laste lugemishuvi äratamisel vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanduse vastu? Какие методы вы используете, чтобы заинтересовать детей чтением эстонской детской литературы переведенной на русский язык ?

- Ettelugemine/чтение вслух
- Vestlemine/беседа
- Jutustamine/пересказ
- Dramatiseeringud (nukuteater)/инсценировки (театр кукол)
- Raamatu süžee kirjeldamine/описание сюжета книги

10. Mida peate olulisemaks eesti lastekirjanduse valimisel ettelugemiseks? Что вы считаете наиболее важным при выборе эстонской детской литературы переведенной на русский язык для чтения вслух?

- Laste vanus/возраст ребенка
- Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid/цели учебно-воспитательной деятельности
- Autori kuulsus/известность автора
- Raamatu populaarsus/ популярность книги
- Illustratsioonid/наличие иллюстраций
- Kättesaadavus/доступность
- Raamatu sisu/õpetus содержание/смысловая нагрузка
- Muu другое _____

11. Kas Teie jälgite uuemaid vene keelde tõlgitud eesti lastekirjanike raamatuid? Следите ли вы за новинками эстонской детской литературы, переведенной на русский язык?

- Jah, pidevalt/ Да, постоянно
- Ei jälggi/Нет
- Harva/редко

12. Loetlege eesti lastekirjanike raamatuid (3-5 raamatut), mida kasutasite viimasel ajal õppe- ja kasvatustegevuses? Перечислите произведения эстонских детских писателей (3-5 книг) которые вы недавно использовали в учебно- воспитательной деятельности.

13. Kas teie rühmas on lugemispesa? В вашей группе есть уголок чтения?

- Jah/Да
- Ei/Нет

14. Kas lugemispesas on esindatud eesti lastekirjanike raamatud vene keeles? Представлены ли в уголке чтения книги эстонских детских писателей на русском языке?

- Jah, suures koguses/да, в большом количестве
- On olemas, kuid vähe/Имеются, но мало
- Ei ole/Нет

15. Kuidas te arvate, kas teie poolt pakutud eesti lastekirjandus soodustab laste kirjandushuvi äratamist? Põhjendage. Как вы думаете, эстонская детская литература, которую вы используете в учебно-воспитательной деятельности, способствует развитию интереса детей к чтению ? Обоснуйте.

16. Milliseid meetodeid oskate soovitada laste lugemishuvi äratamiseks? Какие методы для приобщения детей к чтению эстонской детской литературы вы можете предложить?

17. Palun hinnake kümne palli skaalal oma valmisolekut kasutada õppe-ja kasvatustegevuses vene keelde tõlgitud eesti lastekirjandust. Оцените по десятибалльной шкале вашу готовность использовать эстонскую детскую литературу, переведенную на русский язык в учебно-воспитательной деятельности.

LISA 2.

KÜSIMUSTIK LASTELE

Lugupeetud õpetaja!

Olen Tartu Ülikooli Narva kolledži koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala III kursuse üliõpilane Rozalli Žmud. Pöördun Teie poole, et koguda andmeid bakalaureusetöö tarbeks, mille teemaks on „Eesti lastekirjanduse kasutamine õppe- ja kasvatustegevuses Tallinna vene õppekeelelaste lasteaedades”. Uuringu eesmärk on uurida, milliseid eesti lastekirjanike teoseid kasutatakse vene õppekeelelaste õppe- ja kasvatustegevuses, millised eesti lasteraamatute tegelased on lastele tuttavad ja kas eesti lastekirjanduse tundmine aitab kaasa laste lugemishuvi arendamisele. Sellega seoses sooviksin 2021. aasta märtsis läbi viia 5-7 aastaste laste seas küsitluse. Osalemine on vabatahtlik. Uuring on anonüümne. Uurimistöö tulemusi kasutatakse üldistatud kujul ainult bakalaureusetöö kaitsmiseks. Uuringu läbiviimiseks andke palun oma nõusolek. Küsimustiku ankeedid jagan paberkandjal täitmiseks. Palun edastada küsimustik lapsevanematele.

Küsimuste tekkimise korral või tagasiside soovi korral saab minuga ühendust võtta e-maili aadressil: rozakela@gmail.com

Ette tänades

Rozalli Žmud

KÜSIMUSTIK LASTELE

ВОПРОСЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ

Sugu. пол

Vanus. Возраст

1. Kas sulle meeldivad raamatud? Тебе нравятся книги?

2. Milliseid raamatud sulle meeldivad? Какие книги тебе нравятся?

3. Milliseid raamatuid sul kodus on? Какие книги есть у тебя дома?

- a) Muinasjuturaamatud сказки
- b) pildiraamatud книжки с картинками
- c) juturaamatud рассказы
- d) luuleraamatud стихи
- e) aiberaamatud научно популярные книги

4. Kes sulle loeb kodus, kellega sa kodus raamatuid vaatad? Кто тебе дома читает, с кем ты смотришь книги?

5. Kuidas sa raamatuid valid? Как ты выбираешь книги?

- a) ema/isa pakuvad raamatuid мама или папа предлагают книги для чтения
- b) käid koos vanematega raamatupoes uusi ostamas ходишь вместе с родителями в книжный магазин и покупаешь?
- c) laenutate raamatukogust берешь в библиотеке

6. Kas sa käid ka vanematega raamatukogus? Kui tihti? Miks? Ты ходишь с родителями в библиотеку, как часто?

7. Mis on sinu lemmikraamat? Какая твоя любимая книга?

8. Nimeta mõnda autorit või raamatutegelast, keda tead. Назови автора или героя которого ты знаешь _____

9. Vaata pilti ja näita või ütle, millised raamatud/tegelased on sulle tuttavad? Посмотри на картинки, покажи или назови какие книги или герои тебе знакомы.

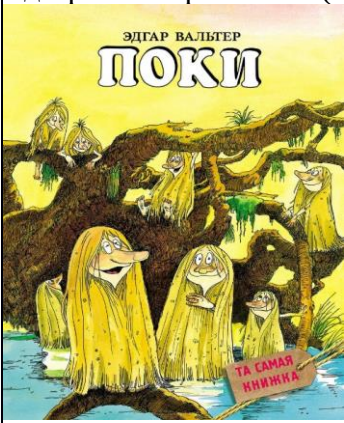
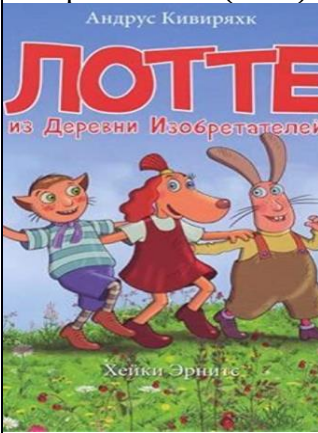
1. Eno Raud (1928-1996) „Sipsik“ (1962) Эно Рауд «Сипсик» (2010)	
2. Silvi Väljal (1928-2014) „Jussikese seitse sõpra“ (1966) Сильви Вяльял «Семь друзей Юссике» (2002)	
3. Edgar Valter (1929-2006) „Pokuraamat „(1994)	

Эдгар Вальтер «Поки» (2014)	
4. Eno Raud „Naksitrallid“ (1972) «Муфта, Полботинка и Моховая Борода» (2015)	
5. Andrus Kivirähk (1970) „Leiutajateküla Lotte“ (2006) Андрус Кивиряхк «Лотте из деревни изобретателей» (2009)	
6. Andrus Kivirähk (1970) „Limpa ja mereröövlid“ (2004) Андрус Кивиряхк «Лимпа и пираты» (2009)	
7. Eno Raud „Kala kõnnib jala“ (1997) Эно Рауд «Рыба ходит, колобродит» (2003)	
8. Riina Kasser „Lahediku käitumiskool“ (2002) Рийна Кассер „Школа вежливости, или Как себя вести“	
9. Aino Pervik (1932) „Paula elu“ (2011) Айно Первик „Паула“ (2011)	
10. Kass Kristiina „Petra lood“ Касс Кристийна. „Истории про Петру“ (2011)	
11. Epp Petrone „Meie Eesti“ Епп Петроне „Наша Эстония“ (2018)	
12. Aino Pervik (1932) „Presidendilood“ (2008) Айно Первик «Как работать президентом» (2013)	

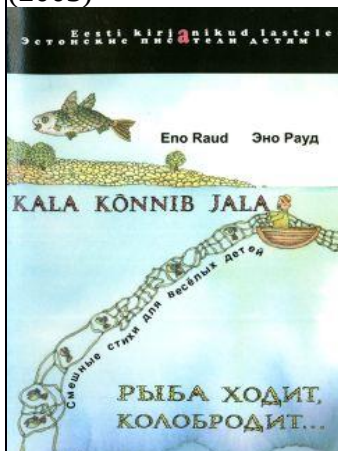
10. Kui tihti sulle õpetaja lasteaias ette loeb, kas iga päev või harvemini? Как часто тебе читает учитель каждый день или реже?

11. Milliseid raamatuid õpetaja teile lasteaias ette loeb? Какие книги читает тебе учитель?

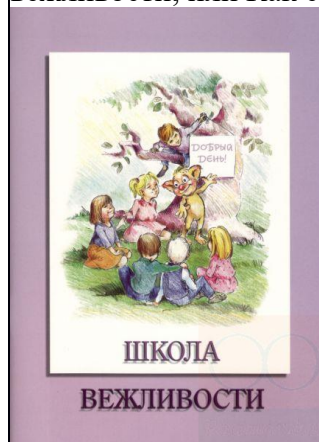
12. Miks on sinu arvates raamatute lugemine tähtis? Как ты думаешь почему читать важно?

1. Eno Raud (1928-1996) „Sipsik“ (1962) Эно Рауд «Сипсик» (2010) 	2. Silvi Väljal (1928-2014) „Jussikese seitse sõpra“ (1966) Сильви Вяльял „Семь друзей Юссике“ (2002)
3. Edgar Valter (1929-2006) „Pokuraamat“ (1994) Эдгар Вальтер «Поки» (2014) 	4. Eno Raud „Naksitrallid“ (1972) «Муфта, Полботинка и Моховая Борода» (2015)
5. Andrus Kivirähk (1970) „Leiutajateküla Lotte“ (2006) Андрус Кивиряхк «Лотте из деревни изобретателей» (2009) 	6. Andrus Kivirähk (1970) „Limpa ja mereröövlid“ (2004) Андрус Кивиряхк «Лимпа и пираты» (2009)

7. Eno Raud „Kala kõnnib jala“ 1997
Эно Рауд «Рыба ходит, колобродит»
(2003)

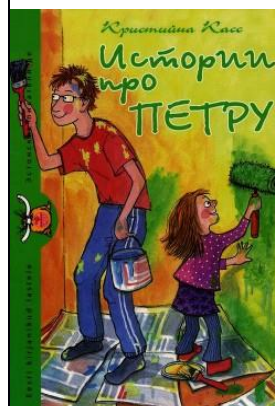
8. Riina Kasser „Lahediku käitumiskool“
(2002) Рийна Кассер „Школа
вежливости, или Как себя вести“ (2002)

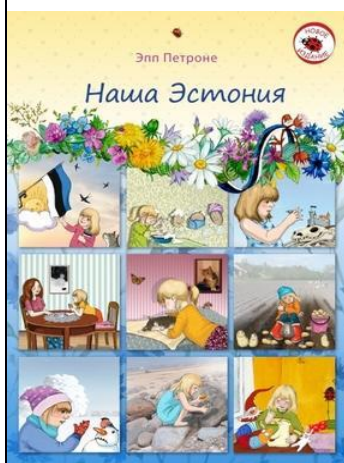
9. Aino Pervik (1932) „Paula elu“
Айно Первик „Паула“ (2011)

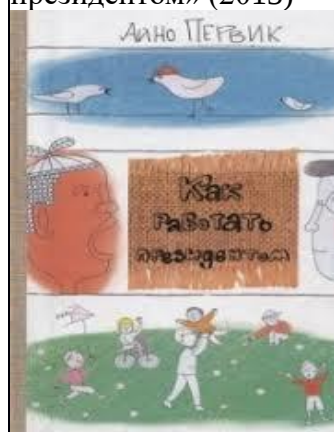
10. Kass Kristiina „Petra lood“.
Касс Кристийна „Истории про Петру“.
(2011)

11. Erp Petrone „Meie Eesti“
Епп Петроне „Наша Эстония „(2018)

12. Aino Pervik (1932) „Presidendilood“
(2008)
Айно Первик «Как работать
президентом» (2013)

LISA 3

VANEMATE NÕUSOLEK

Tere

Olen Tartu Ülikooli Narva kolledži koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala III kursuse üliõpilane Rozalli Žmud. Pöördun Teie poole, et koguda andmeid bakalaureusetöö tarbeks, mille teemaks on „Eesti lastekirjanduse kasutamine õppe- ja kasvatustegevuses Tallinna vene õppekeelelaste lasteaedades”. Uuringu eesmärk on uurida, milliseid eesti lastekirjanike teoseid kasutatakse vene õppekeelelaste aia õppe- ja kasvatustegevuses, millised eesti lasteraamatute tegelased on lastele tuttavad ja kas eesti lastekirjanduse tundmine aitab kaasa laste lugemishuvi arendamine. Sellega seoses sooviksin 2021. aasta märtsis läbi viia teie rühma laste seas küsitluse. Osalemine on vabatahtlik. Uuring on anonüümne. Uurimistöö tulemusi kasutatakse üldistatud kujul ainult bakalaureusetöö kaitsmiseks. Uuringu läbiviimiseks andke palun oma nõusolek.

Küsimuste tekkimise korral või tagasiside soovi korral saab minuga ühendust võtta e-maili aadressil: rozakela@gmail.com

Lapse eesnimi Имя ребенка	Lapsevanema allkiri Подпись родителя
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	